

4. Sociální vývoj

4.1 Domácnosti, příjmová situace domácností

Pro hodnocení vývoje domácností byly využity výsledky ze sčítání lidu, domů a bytů (SLDB), které se uskutečnilo k 1.3.2001 a ke 3.3.1991.

Změny, ke kterým došlo ve vývoji **domácností**, mají úzkou souvislost zejména s demografickým vývojem (intenzita porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti), odráží se na nich vývoj věkové struktury obyvatel, migrace obyvatel a v neposlední řadě velký vliv sehrávají ekonomické a sociální podmínky. Od počátku 90. let se v souvislosti se změnami společenskými podmínkami a následnými změnami životního stylu projevily největší posuny ve struktuře domácností. Významným způsobem se snížilo zastoupení úplných rodin, vzrostl podíl neúplných rodin a domácností jednotlivců, zvýšil se podíl dětí žijících v neúplných rodinách a zmenšila se průměrná velikost domácností.

Cenzové domácnosti jsou vytvářeny na základě příbuzenských a jiných vztahů v rámci jedné hospodářské domácnosti. Rozlišujeme tyto základní druhy cenzových domácností:

- úplné rodiny (manželský pár nebo druh a družka – s dětmi nebo bez dětí);
- neúplné rodiny (jeden z rodičů alespoň s jedním dítětem);
- vícečlenné nerodinné domácnosti (osoby příbuzné i nepříbuzné, které společně hospodaří);
- domácnosti jednotlivců.

Tab. 4.1.1 Cenzové domácnosti podle okresů (SLDB 2001)

	Cenzové domácnosti	v tom (%)					
		úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
		bez závislých dětí	se závislými dětmi	bez závislých dětí	se závislými dětmi		
Česká republika	4 270 717	29,1	25,5	5,5	8,0	2,0	29,9
Karlovarský kraj	132 397	26,9	22,7	5,7	10,0	2,2	32,5
Cheb	38 423	26,7	23,2	5,6	9,5	2,5	32,5
Karlovy Vary	53 733	27,2	21,2	6,2	10,1	2,4	32,9
Sokolov	40 241	26,6	24,3	5,0	10,5	1,5	32,0

K 1.3.2001 bylo na území Karlovarského kraje zjištěno 132 397 cenzových domácností (tj. 3,1% z celé ČR). V relaci k výsledkům SLDB k 3.3.1991 to znamená nárůst o 14 006 domácností (tj. o 11,8%).

Z dlouhodobého hlediska je možno ve **struktuře domácností** kraje pozorovat až patologický nárůst zastoupení domácností jednotlivců na úkor zastoupení úplných rodin se závislými dětmi. Nejvyšší podíl v roce 2001 v kraji připadal na domácnosti jednotlivců (32,5%), se strukturální změnou 6,2 procentního bodu proti roku 1991. Ve věkové skupině domácností jednotlivců do 29 let bylo téměř 80% osob svobodných. Největší zastoupení však měla věková skupina 30 – 59 let (44,3%), z toho na muže připadalo 66,0% a z nich téměř polovina byla rozvedená. Ve věkové struktuře nad 70 let (21,5%) výrazně převažovaly ženy (cca 80%), ze kterých bylo dle rodinného stavu 79% ovdovělých.

Druhý nejvyšší podíl zaujímaly úplné rodiny bez závislých dětí (26,9% s nárůstem pouze 0,3 procentního bodu ve srovnání s rokem 1991). Tato kategorie dlouhodobě (od posledního sčítání) stagnuje, na čemž se podílí zejména dlouhodobě nízká porodnost a soužití partnerů či manželů bez založení rodiny.

Nejvýraznější strukturální změna byla zaznamenána u úplných rodin se závislými dětmi (pokles o 11,7 procentního bodu na 22,7% v roce 2001).

Stále vzrůstající rozvodovost se odrazila na vzrůstajícím počtu neúplných rodin s dětmi, který se proti roku 1991 zvýšil o 2 procentní body na 10,0% v roce 2001.

Nad průměrem krajských výsledků bylo v roce 2001 zastoupení úplných rodin v okrese Sokolov (51,0%), zejména pak u rodin se závislými dětmi (24,3%). Naopak nejnižší podíl v okrese Sokolov zaujaly vícečlenné nerodinné

domácnosti (1,5%). Sokolovský okres je v kraji typický nejvyšší nezaměstnaností a nejnižší mírou vzdělanosti, přitom však nejvyšší průměrnou mzdou a nejnižším průměrným věkem obyvatel.

U podílu neúplných rodin (16,3%), zejména bez závislých dětí (6,2%), krajský průměr převyšuje okres Karlovy Vary, což je ovlivněno zvláště krajským městem Karlovy Vary. Pro tento okres je charakteristický nejvyšší podíl městského obyvatelstva, nejvyšší průměrný věk obyvatel a nejvyšší míra vzdělanosti.

Průměrný počet členů cenзовé domácnosti v kraji v roce 2001 činil 2,30, v roce 1991 pak 2,55. Na 100 bytových domácností připadlo 114 cenзовých domácností (rok 2001), v roce 1991 to bylo 107 cenзовých domácností.

Ze všech velikostních skupin obcí je nejméně úplných rodin se závislými dětmi (17,9%) ve městě Karlovy Vary (město nad 50 000 obyvatel). Naopak nejvyšší podíl úplných rodin bez závislých dětí je v obcích do 199 obyvatel (30,0%). Zvláštností je, že podíl vícečlenných nerodinných domácností je podobný u nejmenších obcí a největšího města (Karlovy Vary) v kraji. Podíl domácností jednotlivců je tradičně největší ve městě Karlovy Vary (35,9%), kde je vyšší průměrný věk obyvatelstva, velká soustředěnost domů sociálních služeb a také sociální struktura odpovídající současnému trendu velkých měst, kdy lépe zabezpečení jedinci preferují vlastní soukromí.

Dle věku osoby v čele domácnosti byly v roce 2001 nejčteněji zastoupeny domácnosti úplných rodin ve věkové skupině 50 – 59 let (23,8%) a ve skupině 40 – 49 let (23,4%), u neúplných rodin také ve skupině 40 – 49 let (26,2%). Naopak domácnosti jednotlivců byly z přirozených důvodů nejčteněji zastoupeny ve věkové skupině 70 a více let (21,5%).

Hodnocením cenзовých domácností podle **počtu členů** docházíme k závěru, že největší nárůst proti roku 1991 doznaly úplné rodiny bez závislých dětí, tzn. dvoučlenné domácnosti. U úplných rodin se závislými dětmi výrazně převažují rodiny se čtyřmi členy 49,6% (tzn. se dvěma závislými dětmi), u vícečlenných domácností dochází k poklesu. Z celkového počtu úplných rodin připadá 54,2% na bezdětné úplné rodiny. Novým vývojovým trendem je nárůst podílu rodin s jedním dítětem o 4,2 procentního bodu na 37,1%. To se projevilo i ve snížení průměrného počtu závislých dětí v rodinách s dětmi z 1,66 na 1,56 dítěte. Zároveň byl zaznamenán pokles průměrného počtu členů domácnosti z 2,54 na 2,28, což bylo způsobeno zejména přírůstkem cenзовých domácností jednotlivců a nárůstem počtu neúplných rodin. Přitom naopak v úplných i neúplných rodinách bez závislých dětí a ve vícečlenných nerodinných domácnostech průměrný počet členů domácnosti vzrostl, a to z důvodu špatné bytové situace, kdy nezávislí potomci zůstávají bydlet u rodičů. Tato skutečnost se projevila bez výjimky ve všech okresech Karlovarského kraje. Ve srovnání jednotlivých okresů připadá nejvíce členů na jednu cenзовou domácnost na okres Sokolov (2,32), nejméně pak na okres Karlovy Vary (2,25).

Tab. 4.1.2 Bydlení domácností (SLDB 2001)

	Domácnosti celkem	v tom (%)			
		úplné rodiny	neúplné rodiny	vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců
Domácnosti bydlící v bytech	130 729	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom podle kategorie bytu:					
I. kategorie	116 031	91,2	87,6	85,6	85,7
II. kategorie	10 477	7,0	9,2	10,0	8,9
III. a IV. kategorie	3 452	1,6	2,6	3,9	4,2
nezjištěno	769	0,2	0,5	0,5	1,2
v tom podle právního důvodu užívání bytu:					
byt ve vlastním domě	29 076	27,1	17,1	17,8	17,4
byt v osobním vlastnictví	31 952	24,5	23,2	21,5	25,2
byt nájemní	48 809	33,2	44,0	48,0	39,7
byt člena bytového družstva	10 486	8,4	8,4	4,0	7,6
byt člena družstva nájemců					
založeného za účelem privatizace	652	0,5	0,6	0,7	0,5
ostatní a nezjištěno	9 754	6,3	6,7	7,9	9,6

Při posledním sčítání bydlelo 88,8% domácností v **bytech** I. kategorie. V bytech III. a IV. kategorie bydlelo jen 2,6% domácností. Vyšší podíl v bytech nižších kategorií zaujímaly domácnosti vícečlenné nerodinné a domácnosti jednotlivců.

Podle právního **důvodu užívání bytu** převažují zatím byty nájemní (37,3%), avšak s postupující privatizací bytového fondu bude docházet k výraznějšímu nárůstu podílu bytů v osobním vlastnictví, jež v roce 2001 činil 24,4%.

U všech typů domácností je nejčteněji zastoupeno **bydlení** v nájemních bytech, přitom zřejmě z finanční dostupnosti tuto možnost preferují vícečlenné nerodinné domácnosti (48,0%) a neúplné rodiny (44,0%). Vzhledem k finanční i fyzické náročnosti bydlení ve vlastním domě je tato varianta realizována u 27,1% úplných rodin, ale jen u 17,1% rodin neúplných.

Úroveň příjmů je jedním z hlavních faktorů určujících životní standard. Na zjišťování peněžních a naturálních příjmů domácností bylo zaměřeno výběrové šetření Mikrocenzus 2002, které se uskutečnilo v březnu roku 2003. Cílem bylo získat údaje o úrovni a struktuře příjmů a základní sociální a demografické charakteristiky domácností a jejich členů. Dvoustupňovým náhodným výběrem bylo v České republice vybráno 0,25% (v Hl. městě Praze 0,5%) celkového počtu trvale obydlených bytů. Potřebné údaje se podařilo vyšetřit v 7 678 domácnostech (71,8% z vybraných domácností). Zjištěné hodnoty byly matematicko-statistickými metodami přepočteny na celou populaci. Výsledky Mikrocenzu jsou dostatečně reprezentativní pouze do úrovně krajů, proto jsou publikovány jen v mezikrajovém srovnání. V menších krajích je spolehlivost výsledných hodnot nižší. Výsledky ukázaly dále pokračující prohlubování příjmové nerovnosti a s využitím metodologie EU umožnily charakterizovat skupiny osob ohrožených příjmovou chudobou.

Tab. 4.1.3 Celkové peněžní příjmy domácností a jejich vztah k životnímu minimu v roce 2002

Zdroj: Mikrocenzus 2002

	Průměrný počet členů domácnosti	Celkový čistý příjem (Kč)				Struktura domácností (%) podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM)					
		roční na osobu		měsíční na domácnost		méně než ŽM	1,00 až 1,49 ŽM	1,50 až 1,99 ŽM	2,00 až 2,49 ŽM	2,50 až 2,99 ŽM	3,00 a více ŽM
		celkem	pořadí	celkem	pořadí						
ČR celkem	2,50	94 221	x	19 595	x	3,3	13,1	29,7	22,7	11,4	19,7
Hl. m. Praha	2,19	130 447	1	23 849	1	1,2	6,9	20,4	20,2	12,1	39,1
Středočeský	2,54	101 498	2	21 433	2	1,9	11,2	29,4	20,7	9,6	27,2
Jihočeský	2,52	92 498	4	19 380	5	2,3	12,3	33,6	20,6	15,0	16,1
Plzeňský	2,49	97 406	3	20 182	4	1,3	9,1	32,3	24,7	13,1	19,5
Karlovarský	2,51	91 695	6	19 103	7	6,3	12,3	30,5	20,7	10,5	19,7
Ústecký	2,46	86 127	11	17 649	13	5,7	21,0	28,7	20,6	9,4	14,6
Liberecký	2,51	92 257	5	19 243	6	3,5	12,8	30,8	25,3	12,2	15,4
Královéhradecký	2,51	86 428	10	18 039	12	2,7	13,1	28,4	29,7	13,0	13,1
Pardubický	2,63	84 924	12	18 600	10	3,4	16,2	31,4	23,4	10,9	14,7
Vysočina	2,76	88 904	7	20 513	3	1,5	14,2	28,7	27,2	13,7	14,7
Jihomoravský	2,55	88 573	8	18 808	8	4,2	11,3	29,5	26,5	11,9	16,6
Olomoucký	2,59	84 096	13	18 152	11	2,5	17,2	36,7	19,9	10,1	13,7
Zlínský	2,58	86 987	9	18 726	9	6,3	11,2	35,5	22,8	9,8	14,4
Moravskoslezský	2,50	83 150	14	17 282	14	4,8	17,7	31,5	21,4	10,4	14,2

Z výsledků tohoto šetření bylo vypočteno, že v Karlovarském kraji žilo 119 583 **domácností** (2,9% z celé ČR) s počtem 300 402 členů domácností (tj. 3,0% z celé ČR).

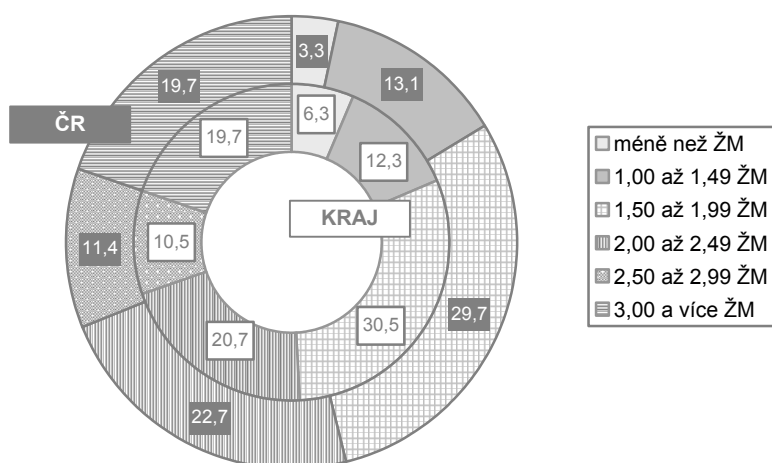
Z hlediska průměrné **velikosti domácnosti** patří Karlovarský kraj s 2,51 členy mezi nejmenší (po Hl. městě Praze, Ústeckém a Plzeňském kraji) a jen velmi nepatrně převyšuje republikový průměr (2,50). Přitom na jednu domácnost v kraji dle složení jejích členů připadá v průměru 1,13 ekonomicky aktivních (1,11 v ČR), 0,64 nezaopatřených dětí (0,61 v ČR) a 0,52 nepracujících důchodců (0,56 v ČR).

Výši celkového **ročního čistého příjmu** 91 695 Kč na osobu zaujímá Karlovarský kraj až 6. místo a do průměru za ČR mu chybí 2 526 Kč. Pokud jde o průměrný měsíční čistý příjem na domácnost, obsadil kraj až 7. místo a výši 19 103 Kč nedosahuje republikový průměr o 492 Kč.

Aby mohla být stanovena hranice sociální potřebnosti, která vytváří nárok na mnohé ze sociálních dávek, byl v roce 1991 přijat zákon o životním minimu. **Životní minimum** je kritériem, jehož hlavní funkcí je posouzení příjmové dostatečnosti resp. nedostatečnosti pro potřeby sociální ochrany občana nebo rodiny. Je určeno dávkou, která je nutná ke krytí minimálně nezbytných výdajů na osobní potřeby jednotlivých osob a na společné potřeby domácností. Je rozděleno do dvou bloků, na dávky pro jednotlivce (které jsou u dětí odstupňovány podle věku)

a na dávky pro domácnost (které jsou odstupňovány podle počtu členů). Od výše životního minima je odvozeno poskytování mnohých sociálních dávek. Dávky životního minima podléhají změnám, tj. jsou v souvislosti s vývojem mezd a cen valorizovány.

Graf 5 Domácnosti podle vztahu příjmů k životnímu minimu v r. 2002

Podle vztahu příjmů domácností k životnímu minimu (ŽM) jsou ve struktuře domácností kraje nejčastěji zastoupeny skupiny 1,50 - 1,99 ŽM (30,5%) a 2,00 - 2,49 ŽM (20,7%). Méně než ŽM disponuje v kraji 6,3% domácností, což představuje se Zlínským krajem nejvyšší podíl domácností s nejnižším příjmem, přitom republikový průměr představuje 3,3%.

Dle výsledků šetření jsou v kraji nejvíce zastoupeny domácnosti v **příjmové skupině** 6 001 – 8 000 Kč čistého měsíčního příjmu na osobu (34,8%). Četnost domácností ve vyšších příjmových skupinách v Karlovarském kraji je ve srovnání s republikovým průměrem nižší. Naopak u absolutně nejnižších příjmových skupin podíly v kraji překračují průměr ČR (ve skupině do 3 000 Kč na osobu o 2,1 procentního bodu, ve skupině 3 001 – 4 000 Kč pak dokonce o 2,5 procentního bodu).

Tab. 4.1.4 Struktura hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v roce 2002

Zdroj: Mikrocensus 2002

	Celkem Kč	v tom příjmy							
		ze závislé činnosti		z podnikání		důchody a sociální dávky		ostatní	
		Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %	Kč	v %
ČR celkem	110 805	66 311	59,8	19 076	14,5	25 780	23,3	2 638	2,4
Hl. m. Praha	160 548	97 270	60,6	32 609	20,3	24 432	15,2	6 237	3,9
Středočeský	120 774	71 595	59,3	21 605	17,9	24 762	20,5	2 812	2,3
Jihočeský	108 738	66 690	61,3	15 875	14,6	23 944	22,0	2 229	2,0
Plzeňský	115 238	71 937	62,4	17 310	15,0	24 494	21,3	1 496	1,3
Karlovarský	106 686	62 136	58,2	14 697	13,8	24 254	22,7	5 599	5,2
Ústecký	99 774	58 730	58,9	13 193	13,2	26 415	26,5	1 436	1,4
Liberecký	110 277	65 853	59,7	18 484	16,8	25 029	22,7	910	0,8
Královéhradecký	100 389	61 807	61,6	10 521	10,5	26 001	25,9	2 060	2,1
Pardubický	98 498	55 802	56,7	13 854	14,1	27 860	28,3	984	1,0
Vysočina	102 164	59 612	58,3	13 734	13,4	25 499	25,0	3 319	3,2
Jihomoravský	103 376	63 339	61,3	12 087	11,7	26 315	25,5	1 635	1,6
Olomoucký	96 724	57 059	59,0	11 301	11,7	26 634	27,5	1 730	1,8
Zlínský	99 350	58 352	58,7	10 385	10,5	26 539	26,7	4 074	4,1
Moravskoslezský	95 583	56 463	59,1	9 759	10,2	27 535	28,8	1 826	1,9

Z hlediska struktury hrubých ročních peněžních příjmů na 1 člena domácnosti v kraji pochází nejvyšší část (58,2%) ze závislé činnosti a z důchodů a sociálních dávek (22,7%). Celkově v kraji tato částka dosáhla v průměru 106 686 Kč (5. místo ze 14 krajů) a byla o 4 119 Kč nižší než celorepublikový průměr.

V květnu 2004 proběhlo ve vybraných domácnostech České republiky jako v přístupující zemi EU šetření ENERGO 2004. Toto šetření se uskutečnilo zejména proto, že spotřeba domácností činí zhruba 25% celkové **energetické spotřeby** ČR v rámci energetické bilance státu. Jeho hlavním cílem bylo získání co největšího počtu údajů o parametrech, vybavenosti, energetické náročnosti a nákladech na provoz domácností.

Na základě výsledků šetření lze konstatovat fakt, že je v Karlovarském kraji značný rozdíl mezi průměrnou vytápěnou plochou městských bytů (68,9 m²) a venkovských bytů (92,5 m²). Průměrná velikost venkovských bytů je po Moravskoslezském kraji 2. největší a průměr ČR přesahuje o 4,2 m². Byty v městských lokalitách mají celkovou obytnou plochu výrazně menší, než byty v lokalitách venkovských (převážně rodinné domy).

Celkové průměrné roční náklady na spotřebovaná paliva a energie jsou ovlivněny především velikostí bytu, úrovní cen elektřiny, zemního plynu a dodávaného tepla. S rostoucí cenou energií přistupuje hodně majitelů domů k jejich zateplování či k přechodu na jiný, levnější, způsob vytápění, většinou ovšem související s vyšším znečišťováním ovzduší.

Karlovarský kraj patří k energeticky nejdražším, a to jak v lokalitě městské, tak i venkovské. Celkové průměrné roční náklady 26 771 Kč na byt přesahují republikový průměr o 1 271 Kč a jsou 3. nejvyšší. Stejná situace je u průměrných nákladů na vytápěnou plochu (360 Kč na m²).

Pokud jde o hodnoty průměrné celkové energetické spotřeby (která kryje všechny účely užití) na jeden byt, je Karlovarský kraj absolutně nejdražší, jen u městských lokalit je předstížen Hlavním městem Prahou.

Z hlediska zjištěné **vybavenosti bytů** se spotřebiče jako chladnička, barevný televizor a automatická pračka staly téměř standardním vybavením každé domácnosti, každá třetí domácnost vlastní počítač.

4.2 Bydlení, bytový fond a bytová výstavba

Hodnocení vývoje **bytového fondu** využívá údaje získané z posledního sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) z 1.3.2001 ve srovnání s výsledky z předchozího sčítání k 3.3.1991.

V době sčítání bylo na území Karlovarského kraje zjištěno 39 866 domů, tj. o 2 527 domů (o 6,8%) více oproti roku 1991. Z toho 89,5% domů bylo trvale obydleno.

Tab. 4.2.1 Trvale obydlené domy, trvale obydlené a neobydlené byty (SLDB 2001)

	Trvale obydlené domy celkem	z toho (%)		Trvale obydlené byty celkem	z toho v domech (%)		Neobydlené byty	
		rodinné domy	bytové domy		rodinných	bytových	celkem	z toho v trvale obydlených domech (%)
Česká republika	1 630 705	86,3	12,0	3 827 678	42,6	56,5	538 615	34,4
Karlovarský kraj	35 666	71,4	25,2	115 913	25,4	73,2	9 573	52,5
Cheb	11 156	70,9	25,1	33 421	28,3	70,0	2 814	58,1
Karlovy Vary	14 645	70,3	26,0	46 871	25,4	73,2	4 335	48,7
Sokolov	9 865	73,5	23,9	35 621	22,8	76,3	2 424	52,9

Trvale obydlených domů bylo na území kraje v roce 2001 celkem 35 666, což znamená nárůst proti roku 1991 celkem o 2 267 bytů, tj. o 6,8% a jejich podíl na ČR celkem činil 2,2%. Výrazný nárůst byl zaznamenán u rodinných domů (18,1%), u bytových domů došlo naopak ke snížení (o 18,0%). Tato skutečnost byla do jisté míry způsobena nesprávným zařazováním rodinných domů při sčítání 1991 a dále hlavně novým trendem výstavby rodinných domů v blízkosti velkých měst. K nejvyššímu nárůstu však došlo u ostatních domů (o 37,3%), ke kterému částečně přispěla dokončená privatizace lázeňství.

Pro Karlovarský kraj je z dlouhodobého hlediska charakteristická malá tradice individuální výstavby, která se projevuje ve struktuře domovního fondu mimořádně vysokým podílem bytových domů. Podíl trvale obydlených

rodinných domů v kraji představoval 71,4% a byl o 14,9 procentního bodu nižší než celorepublikový průměr. Proti roku 1991 došlo u tohoto ukazatele v kraji k nárůstu o 6,9 procentního bodu. Počátkem 90. let v rámci výstavby domů probíhalo především dokončování rozestavěných sídlišť s komunálními a družstevními byty. V dalším časovém období následoval poměrně velký útlum. Avšak s rozšířením hypotečních úvěrů a možnostmi jejich kombinování se stavebním spořením se vytvořily příznivější podmínky pro řešení bytové situace mnohých lidí, z nichž se většina orientovala na výstavbu nových rodinných domů. V rámci kraje nejvyšší podíl trvale obydlených rodinných domů vykazoval v roce 2001 okres Sokolov (73,5%), nejnižší pak okres Karlovy Vary (70,3%).

Podíl **neobydlených domů** (10,5%) se drží na přibližně stejné úrovni jako v roce 1991. Celostátní podíl neobydlených domů činil v roce 2001 celkem 13,3%. Nejčastějšími důvody neobydlenosti jsou užívání domu jako objektu k rekreaci (37,2%), přechodné obydlí domu (11,9%) a přestavba domu (11,7%).

Nejvíce **rodinných domů** se v kraji nachází v obcích s 1 000 až 4 999 obyvateli, kde tvoří 79,8% celkového počtu trvale obydlených domů. Nejméně jich je v obcích do 199 obyvatel, avšak podíl na všech trvale obydlených domech činí 91,8%. Trendem posledních let je výstavba nových rodinných domů v příměstských a okrajových částech větších měst a obcí. Největší podíl neobydlených rodinných domů se nachází v malých obcích, kde jsou tyto domy využívány převážně k rekreačním účelům.

Oproti minulému sčítání je možno pozorovat příznivé omlazení **domovního fondu**. Průměrné stáří trvale obydlených domů v roce 2001 činilo 55,0 let. Mezi velikostními skupinami obcí však existují poměrně velké rozdíly. Nejstarší domy se nacházejí v obcích do 199 obyvatel (63,7 roku), a to vlivem nejčtenější skupiny domů postavených do roku 1919 (32,2%). Nejmladší domy jsou v obcích s 20 000 až 49 999 obyvateli, jejichž průměrné stáří je 48,7 roku, a to zejména vlivem zvýšené výstavby panelových domů v období let 1946 – 1980, ze kterého pochází 39,3% domů. Nejstarší domovní fond se nachází na území okresu Karlovy Vary (56,7 roku), naopak nejmladší v okrese Sokolov (53,1 roku).

Trvale obydlených bytů bylo v roce 2001 sečteno v kraji celkem 115 913, tj. 3,0% z celé ČR. V relaci k minulému sčítání to představuje zvýšení o 5 776 bytů, tj. o 5,2%. Proti republikovému úhrnu zaznamenal Karlovarský kraj rychlejší tempo růstu o 1,9 procentního bodu, čímž kopíruje progresivnější populační vývoj v kraji.

U trvale obydlených bytů v členění podle vlastnictví došlo od minulého sčítání k výrazným změnám. V důsledku privatizace, při které obce prodávaly byty v bytových domech, došlo ke značnému snížení podílu vlastnictví obcí a státu (o 37,3 procentního bodu na 26,7%) ve prospěch jak kombinace vlastníků (nárůst o 29,0 procentního bodu na 29,7%), tak soukromých fyzických osob (nárůst o 9,5 procentního bodu na 26,7%).

Karlovarský kraj měl při sčítání 2001 společně s krajem Moravskoslezským nejnižší stupeň neobydlenosti bytového fondu. Krajská **míra neobydlenosti** 7,6% byla proti celostátnímu průměru o 4,7 procentního bodu nižší. Ačkoliv počet neobydlených bytů (9 573) v relaci se sčítáním 1991 doznal nárůstu o 23,9%, bylo tempo růstu celostátně výrazně vyšší (o 21,1 procentního bodu). Z důvodů neobydlenosti měla nejvyšší zastoupení nově vzniklá kategorie – přechodné obydlí bytů (26,0%), následuje využití bytu k rekreačním účelům (17,3%), přestavba bytu (10,7%) a nezpůsobilost bytu k bydlení (9,3%).

Průměrné **stáří bytů** v Karlovarském kraji oproti minulému sčítání se snížilo. Nejstarší bytový fond je v okrese Sokolov, kde téměř polovina (45,0%) bytů byla vystavěna v období let 1946 – 1970. Naproti tomu nejmladší bytový fond se nachází v okrese Cheb, kde 33,1% bytů bylo postaveno v letech 1971 – 1990, kdy byla nejvyšší intenzita výstavby. Zohledníme-li druh domu, pak mladší bytový fond najdeme u domů bytových, kde 61,6% všech bytů bylo postaveno nebo zrekonstruováno v letech 1946 – 1980. Z let 1981 – 2001 pochází pouze 19,1% bytů. U domů rodinných naopak převažuje výstavba z let 1900 – 1945, ze které pochází 47,0% bytů, na výstavbu z let 1981 až 2001 připadá 22,5% bytů.

V členění **bytů podle velikosti** převažují 2-pokojové (38,6%) a 3-pokojové byty (30,6%). Celkově z hlediska velikosti i stáří ze všech trvale obydlených bytů jsou nejčteněji zastoupeny 2-pokojové byty pocházející z let výstavby 1946 – 1980 (24,6%), další skupinou jsou 3-pokojové byty ze stejného období (15,2%). S rostoucím trendem zvyšování standardu bydlení došlo v posledních letech k vyššímu tempu růstu vícepokojových bytů, druhou polaritou je zároveň vzrůstající zájem o byty s 1 pokojem, což souvisí se zvyšujícím se počtem domácností s jedním členem.

Tab. 4.2.2 Trvale obydlené byty podle období výstavby a vybavení (SLDB 2001)

	Trvale obydlené byty	Období výstavby nebo rekonstrukce (%)			
		do roku 1899 a nezjištěno	1900 - - 1945	1946 - - 1980	1981 - - 2001
Byty celkem	115 913	7,0	22,7	50,3	20,0
z toho:					
byty v rodinných domech	29 461	11,1	47,0	19,5	22,5
byty v bytových domech	84 889	5,3	14,1	61,6	19,1
z toho podle velikosti:					
1 obytná místnost	18 036	7,7	20,1	44,7	27,6
2 pokoje	44 758	6,3	18,2	63,7	11,8
3 pokoje	35 478	6,0	22,5	49,7	21,9
4 pokoje	11 108	8,0	36,1	27,2	28,6
5 a více pokojů	5 457	8,9	40,0	16,2	34,9
z toho vybavené:					
vodovodem v bytě	114 821	6,7	22,5	50,7	20,1
přípojením domu na kanalizační síť	99 037	5,7	18,2	55,5	20,6
plynem zavedeným do bytu	82 358	5,3	18,1	57,3	19,3
ústředním topením	89 449	3,3	14,5	58,8	23,4
etážovým topením	8 759	16,5	47,2	25,0	11,4

Od sčítání v roce 1991 se zvýšila i **úroveň technického vybavení bytů**. Ke zlepšení technické vybavenosti bytů přispěla zejména plynofikace, které probíhala nejen ve městech, ale i v řadě venkovských obcí. K plynofikaci se přistupovalo zejména z ekologických důvodů, a to za účelem dosažení zlepšení čistoty ovzduší. A právě u plynofikace byl zaznamenán největší nárůst, a to ze 64,9% v roce 1991 na 71,1% v roce 2001. Vodovodem bylo v roce 2001 vybaveno 99,1% bytů kraje, na kanalizační síť bylo připojeno 85,4% bytů, ústřední nebo etážové topení bylo v 84,8% bytů. Celkově nejlepší vybavení bytů je v obcích od 20 000 do 49 999 obyvatel. Nejhuře vybavené jsou byty v malých obcích, zejména pokud jde o zavedení plynu a o připojení na kanalizační síť. Nejlepší vybavení bytů bylo zjištěno u bytového fondu okresu Sokolov, kde je nejvyšší podíl měst a zároveň nejnižší průměrné stáří domů. Zbývající dva okresy byly na přibližně stejné úrovni v technické vybavenosti bytů s tím, že okres Cheb měl vyšší plynofikaci.

Z dlouhodobého hlediska je v Karlovarském kraji možno pozorovat zlepšení **úrovně bydlení**, které se projevuje zejména snižujícím se počtem osob na 1 trvale obydlený byt (proti roku 1961 o 0,9 osob na 2,6 osob). Naproti tomu vzrůstala obytná plocha v m² jak v relaci na 1 osobu (o 5,9 m² na 17,5 m² v roce 2001), tak v relaci na 1 byt (o 5,3 m² na 45,6 m²). Na 1 byt připadalo v roce 2001 celkem 2,5 obytných místností (větších než 8 m²), v roce 1961 to bylo jen 2,2 obytné místnosti. Na uvedených vývojových změnách se odrazily nejen rostoucí obytná plocha bytů a rostoucí počet místností v bytech, ale i zvyšující se absolutní počet obyvatel.

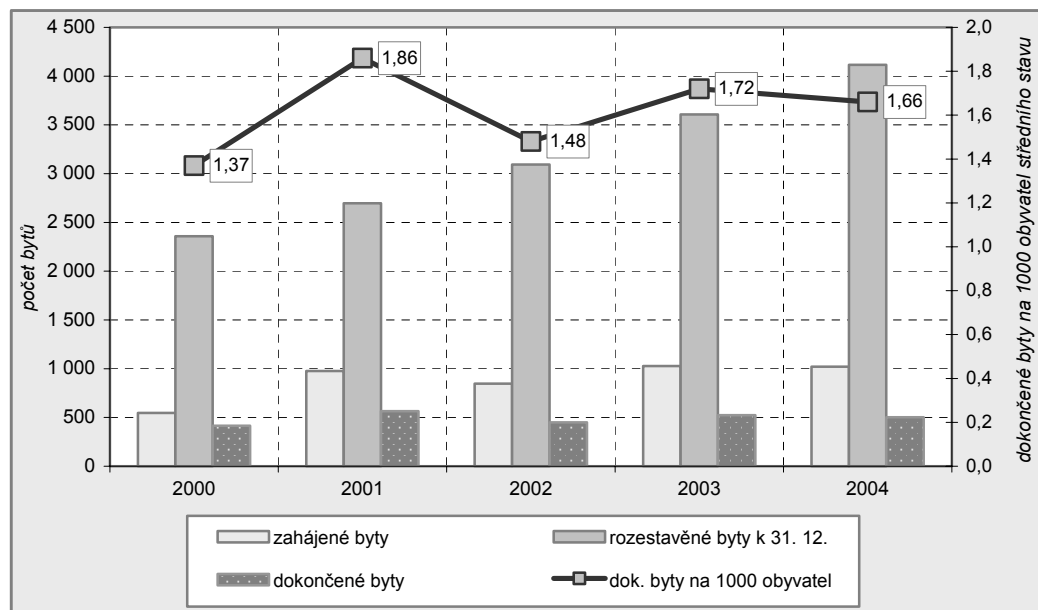
Tab. 4.2.3 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Zahájené byty	546	977	847	1 027	1 020	86,8	16,9
z toho v rodinných domech	198	276	235	356	306	54,5	11,5
Rozestavěné byty k 31. 12.	2 358	2 697	3 094	3 608	4 116	74,6	14,9
z toho v rodinných domech	1 030	1 045	1 043	1 164	1 219	18,3	4,3
Dokončené byty	416	565	449	524	503	20,9	4,9
z toho v rodinných domech	217	184	237	234	254	17,1	4,0
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	76,19	57,83	53,01	51,02	49,31	¹⁾ -26,88	x
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	1,37	1,86	1,48	1,72	1,66	¹⁾ 0,29	x
Průměrná obytná plocha dokonč. bytu v m ²	75,1	61,9	75,8	71,1	71,9	¹⁾ -3,2	x
z toho bytu v rodinných domech	95,8	100,0	105,9	100,2	99,3	¹⁾ 3,5	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Po výrazném útlumu **bytové výstavby** z 90. let minulého století, nastalo v této oblasti od roku 1999 mírné oživení, ovšem množství dokončovaných bytů nedosáhlo v roce 2004 ani třetiny z přelomu 80. a 90. let. Přesto však lze konstatovat, že intenzita bytové výstavby se nesnižuje, ba ani nestagnuje. O tom svědčí vzrůstající tendence v zahajování a rozestavěnosti bytové výstavby.

Graf 6 Bytová výstavba

Ve sledovaném období 2000 – 2004 bylo v Karlovarském kraji dokončeno celkem 2 457 bytů (tj. 1,8% z úhrnu ČR), jen v roce 2004 pak 503 bytů (tj. 1,6% z úhrnu ČR). Za předchozích 5 let, tj. roky 1995 – 1999 to bylo 2 240 bytů, což představuje nárůst o 9,7%. Na 100 zahájených bytů připadalo ve sledovaném období 55,6 bytu dokončených, v předcházejícím období pak 69,2. V roce 2004 v přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu připadalo v kraji 1,66 dokončeného bytu, tj. o 0,29 více než v roce 2000, avšak ve srovnání s ostatními kraji je to 3. nejnižší hodnota (po kraji Moravskoslezském a Ústeckém). Ve srovnání s republikovým průměrem (3,16) přesahuje kraj jeho polovinu. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo nejvíce bytů v roce 2004 dokončeno v okrese Karlovy Vary (2,36), nejméně pak v okrese Sokolov (1,11).

Tab. 4.2.4 Intenzita bytové výstavby podle okresů

	Dokončené byty				Dokončené byty na 1 000 obyvatel			
	úhrn za období		změna (rozdíl úhrnů)		úhrn za období		změna (rozdíl úhrnů)	
	1997 - 2000	2001 - 2004	absolutně	v %	1997 - 2000	2001 - 2004	absolutně	v %
Česká republika	87 881	111 444	23 563	26,8	8,5	10,9	2,4	28,2
Karlovarský kraj	1 845	2 041	196	10,6	6,1	6,7	0,6	9,8
Cheb	431	489	58	13,5	5,0	5,5	0,5	10,0
Karlovy Vary	1 097	859	-238	-21,7	8,9	7,1	-1,8	-20,2
Sokolov	317	693	376	118,6	3,4	7,4	4,0	117,6

Nová bytová výstavba ve sledovaném období nedosahuje intenzity celostátní, což je důsledkem excentrického položení kraje v hranicích státu, které není kompenzováno jeho naopak příznivější polohou z hlediska přeshraniční spolupráce.

Z hlediska **bytové výstavby** se na dokončovaných bytech více než z poloviny podílely v letech 2000, 2002 a 2004 byty vznikající v nových rodinných domech. Za léta 1995 – 1999 jejich podíl představoval 37,1%, v období let 2000 - 2005 se jejich podíl vyšplhal na 45,8%. Významnou měrou se v tomto období projevilo využívání hypoték a stavebního spoření, které přispělo k zintenzivnění výstavby rodinných domů. Vzhledem k faktu, že pro Karlovarský kraj je typická převažující dodavatelská forma výstavby rodinných domů, znamená to i výrazné zkrácení průměrné doby výstavby rodinných domů.

Pokud jde o průměrnou **velikost dokončených bytů** vyniká Karlovarský kraj nad ostatními kraji nadprůměrnou obytnou plochou. Za rok 2004 dosáhla průměrná velikost nových bytů 71,9 m² a byla 3. nejvyšší (po Ústeckém a Zlínském kraji), republikový průměr přesáhla o 3,4 m². Ještě výraznější polarita byla vykázána v letech 2000 a 2002. Mezi všemi okresy ČR byl okres Cheb průměrnou velikostí bytu 90,1 m² na 4. místě, v rámci kraje pak vykazuje nejmenší velikost okres Karlovy Vary (64,2 m²).

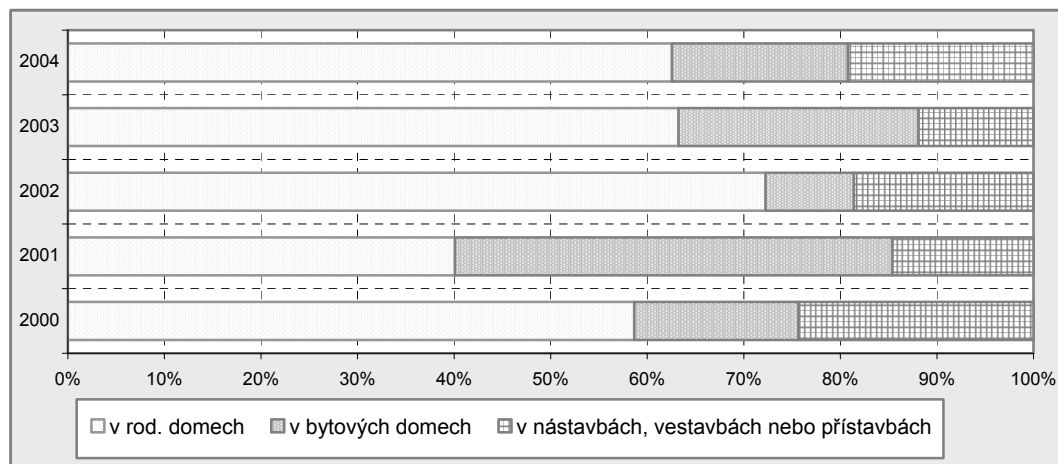
Ještě větší je **průměrná obytná plocha** dokončovaných bytů v rodinných domech (99,3 m²), která byla v kraji absolutně nejvyšší a průměr ČR přesáhla o 2,3 m², přitom nejvyšší byla v okrese Cheb 103,5 m², nejnižší pak v okrese Sokolov (97,0 m²).

Tab. 4.2.5 Dokončené byty

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	prů- měrná roční	2000	2004
Dokončené byty	416	565	449	524	503	20,9	4,9	100,0	100,0
v tom:									
ve stavbách pro bydlení	370	459	328	370	406	9,7	2,3	88,9	80,7
v tom:									
v rodinných domech	217	184	237	234	254	17,1	4,0	52,2	50,5
v bytových domech	63	208	30	92	74	17,5	4,1	15,1	14,7
v nástavbách, vestavbách nebo přístavbách	90	67	61	44	78	-13,3	-3,5	21,6	15,5
v domech s pečovatelskou službou	-	12	-	115	34	x	x	-	6,8
v nebytových objektech	21	15	33	13	55	161,9	27,2	5,0	10,9
v adaptovaných nebytových prostorách	25	79	88	26	8	-68,0	-24,8	6,0	1,6
Modernizace bytového fondu	1 662	411	559	514	369	-77,8	-31,4	x	x

Zatímco u bytů vznikajících v rámci individuální výstavby byla zaznamenána rostoucí tendence, došlo u dokončování bytů v bytových domech k tendenci stagnující až klesající. V bytových domech bylo za celé sledované období v kraji dokončeno 467 bytů (tj. 19,0% ze všech dokončených bytů). V roce 2004 jejich podíl představoval jen 14,7%. Byty vznikající jako nástavba, vestavba nebo přístavba ke stávající stavbě pro bydlení (ať už v rodinných či bytových domech) tvořily 13,8% všech dokončených bytů v letech 2000 – 2004. V tomto období vzniklo v domech s pečovatelskou službou 161 bytů (tj. 6,6%). Tíživá bytová situace a nedostatek bytů v kraji přispívá k tomu, že nové byty vznikají i v nebytových objektech, kde bylo kolaudováno v letech 2000 – 2004 celkem 137 bytů (tj. 5,6%) a v adaptovaných nebytových prostorách vzniklo dokonce 226 bytů (tj. 9,2%).

Graf 7 Dokončené byty ve stavbách pro bydlení

V letech 2000 – 2004 bylo v kraji **modernizováno** 3 515 bytů, což představuje zintenzivnění procesu modernizace o 57,5% ve srovnání s lety 1995 – 1999. I přes vysoké tempo růstu v Karlovarském kraji, se snížil podíl kraje na ČR z 9,2% na 5,3%. Za sledované období se v kraji zmodernizovalo nejvíce bytů (43,3%) v okrese Sokolov, nejmenší podíl připadl na okres Karlovy Vary (20,9%).

V posledních letech se výrazně zintenzivnil proces zahajování výstavby bytů. Počtem 4 417 **zahájených bytů** v období 2000 – 2004 se podílí kraj na ČR celkem 2,6%, 3 237 zahájených bytů z let 1995 – 1999 pak činil 2,3% z ČR. Intenzita růstu mezi oběma obdobími dosáhla 36,4%. V daném období se na zahajování výstavby bytů největší měrou podílel okres Karlovy Vary, kde byla zahájena plná polovina všech zahájených bytů. V okrese Sokolov se podařilo zahájit jen 18,0% bytů z kraje.

Rychlejší tempo zahajování bytové výstavby před jejím dokončováním se projevilo ve zvýšené **rozestavěnosti**. V roce 2004 zůstalo rozestavěno 4 116 bytů, tj. o 14,1% více než v roce 2003 a proti roku 2000 dokonce o 74,6%. Na rozestavěnosti v ČR se kraj podílel v roce 2004 celkem 2,8%, v roce 2000 jen 2,0%. V rámci kraje se na rozestavěnosti nových bytů plnou polovinou v roce 2004 podílel okres Karlovy Vary, nejmenší podíl zaujímal okres Sokolov (10,5%).

4.3 Ekonomická aktivita

Dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) představují **ekonomicky aktivní obyvatelstvo** (tvořící pracovní sílu) všechny osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Takto vymezený pracovní potenciál Karlovarského kraje v roce 2004 čítal 256,2 tis. obyvatel a ve sledovaném období vykazoval mírně rostoucí tendenci (proti předchozímu roku o 0,4% a proti roku 2000 dokonce o 1,4%, tj. o 3,5 tis. osob).

Tab. 4.3.1 Ekonomická aktivita (VŠPS)

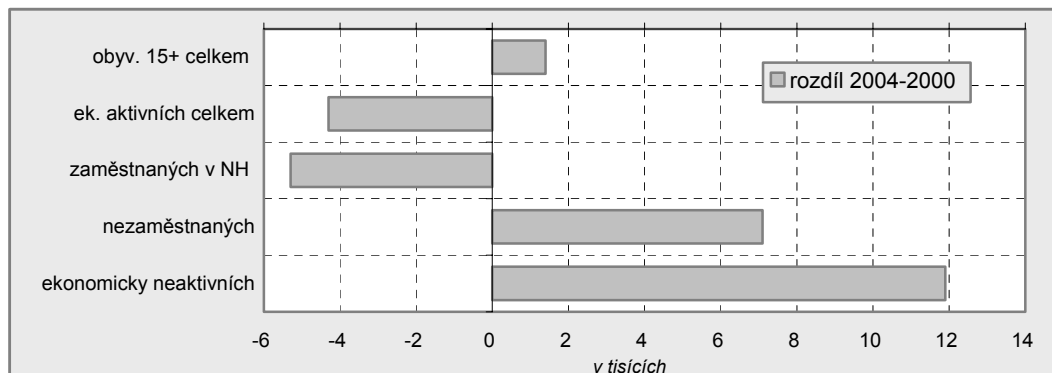
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/2000	průměrná roční
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	252,7	253,4	254,1	255,1	256,2	1,4	0,3
v tom:							
ekonomicky aktivní	164,6	159,6	157,6	156,9	157,6	-4,3	-1,1
v tom:							
zaměstnaní v NH	150,8	147,8	145,8	146,9	142,8	-5,3	-1,4
nezaměstnaní	13,8	11,8	11,8	10,0	14,8	7,1	1,7
ekonomicky neaktivní	88,1	93,8	96,4	98,2	98,6	11,9	2,9
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	65,1	63,0	62,0	61,5	61,5	¹⁾ -3,6	x
z toho ve věku:							
15 - 19 let	24,8	16,7	19,0	12,4	12,8	¹⁾ -12,0	x
20 - 24 let	82,5	75,7	69,4	68,3	69,2	¹⁾ -13,3	x
35 - 39 let	93,2	93,6	92,9	91,5	90,5	¹⁾ -2,7	x
45 - 49 let	92,8	92,2	94,5	93,6	92,8	¹⁾ 0,0	x
60 - 64 let	22,5	15,9	20,2	22,4	21,9	¹⁾ -0,6	x
v tom podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	37,4	32,6	32,3	30,0	32,3	¹⁾ -5,1	x
střední bez maturity	72,9	73,7	73,8	75,5	74,7	¹⁾ 1,8	x
střední s maturitou	76,2	74,1	70,5	68,7	67,7	¹⁾ -8,4	x
vysokoškolské	82,3	83,9	82,6	82,4	75,4	¹⁾ -6,9	x
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	¹⁾ 1,0	x
z toho ženy	8,0	7,7	9,0	6,4	10,0	¹⁾ 2,0	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Ačkoliv **pracovní potenciál** ve sledovaném období vykazoval vzrůstající tendenci, počet ekonomicky aktivních doznal stagnace až poklesu. V roce 2004 bylo v kraji 157,6 tis. ekonomicky aktivních, což sice proti roku 2003 znamenalo nárůst o 0,4%, ale v porovnání s rokem 2000 došlo k výraznému poklesu o 4,3%.

Z ekonomicky aktivních bylo v roce 2004 zaměstnáno 90,6%, zatímco v roce 2000 to bylo 91,6%. Zároveň byl zaznamenán pokles v absolutním počtu zaměstnaných o 5,3% na 142,8 tis. K absolutně nejvyššímu meziročnímu poklesu v zaměstnanosti v kraji došlo právě v roce 2004 (o 4,1 tis. osob).

Graf 8 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS)

Podíl ekonomicky aktivních osob kraje na ČR celkem v roce 2004 představoval 3,1%, proti roku 2000 se však snížil o 0,1 procentního bodu. Podíl žen v roce 2004 představoval 44,4% z ekonomicky aktivních celkem, v roce 2000 to bylo 45,3%. Klesal tedy nejen jejich podíl, ale i absolutní počet o 6,2% na 70,0 tisíc.

Z hlediska **odvětví činnosti** (OKEČ) zaměstnával v Karlovarském kraji nejvyšší počet všech zaměstnaných zpracovatelský průmysl (26,2%), odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (12,5%) a stavebnictví (10,9%).

Nejvýznamnější relativní nárůstové změny **počtu zaměstnaných** proti roku 2000 doznalo v kraji stavebnictví (o 29,0%), výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (o 22,6%) a lesnictví, rybolov, chov ryb a související činnosti (o 22,6%). Významné snížení počtu zaměstnanců v relativním vyjádření bylo vykázáno proti roku 2000 ve vzdělávání (o 40,0%), finančním zprostředkování (o 32,7%) a dopravě, skladování a spojích (o 25,3%). Do změny struktury zaměstnanosti dle odvětví nevýrazněji zasáhlo růstovým směrem stavebnictví (o 2,9 procentního bodu), klesajícím směrem pak vzdělávání (o 2,5 procentního bodu) a doprava, skladování a spoje (o 1,6 procentního bodu).

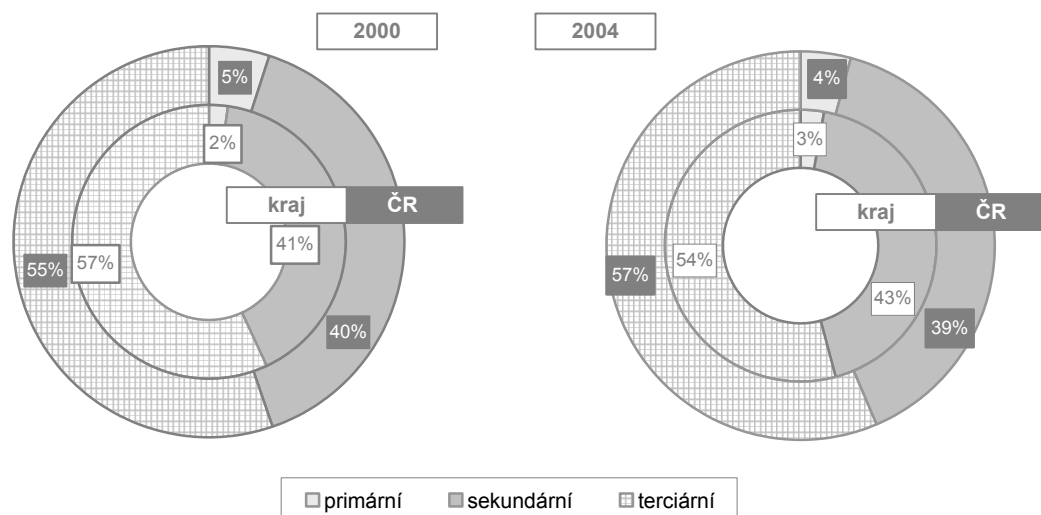
Tab. 4.3.2 Struktura zaměstnanosti podle sektorů (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zaměstnaní celkem (tis. osob)	150,8	147,8	145,8	146,9	142,8	-8,0
v tom v sektoru (%):						
primárním	2,3	3,4	3,6	2,9	2,9	¹⁾ 0,6
sekundárním	40,6	40,4	40,3	42,3	43,1	¹⁾ 2,5
terciárním	57,1	56,2	56,1	54,8	54,0	¹⁾ -3,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Přestože **podíl zaměstnanosti** terciálního sektoru (tj. služby) vykázal proti roku 2000 v Karlovarském kraji výrazný pokles (o 3,1 procentního bodu), zaměstnával terciální sektor v roce 2004 plných 54% zaměstnanců. Krajský podíl byl o 2,5 procentního bodu nižší, než republikový průměr a ve srovnání s ostatními 14 kraji zaujímá Karlovarský kraj 6. místo. Vysoký podíl zaměstnanosti v terciéru je dán tradicí kraje s orientací na lázeňství a cestovní ruch, dnes ale již také rozvíjejícím se odvětvím obchodu a dopravy. Sekundární sektor (tj. dobývání a úprava nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody a stavebnictví) v roce 2004 zaměstnával v kraji 43,1% zaměstnaných a jejich podíl doznal proti roku 2000 nárůst o 2,5 procentního bodu, a to zejména vlivem růstu zaměstnanosti ve stavebnictví. V sekundéru měl kraj o 3,9 procentního bodu vyšší podíl zaměstnanosti, než činil průměr ČR a mezi kraji byl na 6. místě. Nejnižší (2,9%) byl podíl zaměstnaných v primárním sektoru (tj. zemědělství, lesnictví, rybářství), což je dáno zejména nevhodnými přírodními a klimatickými podmínkami kraje pro tato odvětví. Tento podíl zaostával o 1,4 procentního bodu za republikovým průměrem a zároveň byl mezi kraji 3. nejnižší.

Graf 9 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů

Z hlediska **postavení v zaměstnání** představovali rozhodující většinu zaměstnaných zaměstnanci (84,9%, u žen dokonce 91,4%), pracující na vlastní účet činili 11,3% (u žen jen 6,6%), zaměstnavatelů bylo 3,6% (u žen 1,6%) a 0,2% připadlo na pomáhající rodinné příslušníky (u žen 0,4%). Ve srovnání s rokem 2000 se postavení zaměstnaných současně se změnami jejich počtu změnilo i strukturálně. Jedinou vzrůstající kategorií byli pracující na vlastní účet (nárůst o 28,5%), ve struktuře nárůst o 3,0 procentního bodu. Z ostatních klesajících kategorií byl nejvýraznější strukturální pokles u zaměstnanců (o 1,4 procentního bodu, v relativním vyjádření pokles o 6,9%) a zaměstnavatelů (o 1,2 procentního bodu s indexem 70,4).

Z hlediska **vzdělání** měli v roce 2004 zaměstnaní nejčastěji dosažené střední vzdělání bez maturity (47,2%) a střední vzdělání s maturitou (32,8%). U žen byl však vyšší podíl u středního vzdělání s maturitou (41,1%), bez maturity (37,4%).

Ve 4. čtvrtletí 2004 dle výsledků VŠPS odpracovali zaměstnaní v kraji v průměru 41,1 hodin týdně v **hlavním zaměstnání**, přitom zaměstnanci 39,5 hodiny a podnikatelé a pomáhající rodinní příslušníci 51,0 hodin. Délka pracovního týdne v kraji patřila k nejkratším (společně s krajem Vysočina a Moravskoslezským), v ČR celkem činila délka pracovního týdne 41,9 hodin.

Vzhledem k nízkým finančním příjmům bylo v Karlovarském kraji nuceno souběžně se svým hlavním zaměstnáním pracovat v **druhém a dalším zaměstnání** 2,5 tis. osob, z toho 72,0% mužů. Ze všech zaměstnaných osob to představovalo 1,8% (v ČR 2,5%), v roce 2000 to bylo 3,2%. Z dlouhodobého hlediska dochází v kraji od roku 1994 (kdy to bylo 6,8 tis. osob) k výraznému snižování počtu osob, které pracují ve druhém a dalším zaměstnání. Jen v relaci s rokem 2000 došlo ke snížení téměř na polovinu, u žen dokonce o 60%.

Počet **ekonomicky neaktivních** osob dosáhl v roce 2004 v kraji 98,6 tis. osob (tj. 2,8% z ČR), což ve srovnání s rokem 2000 představuje nárůst o 11,9% při průměrné roční změně 2,9%. Přitom z tohoto počtu bylo ekonomicky neaktivních žen 63,1% s nárůstem proti roku 2000 o 11,3% absolutního počtu. Z ekonomicky neaktivních bylo 46,4% se základním vzděláním (u žen 49,0%), ale jen 4,2% se vzděláním vysokoškolským (u žen 3,9%).

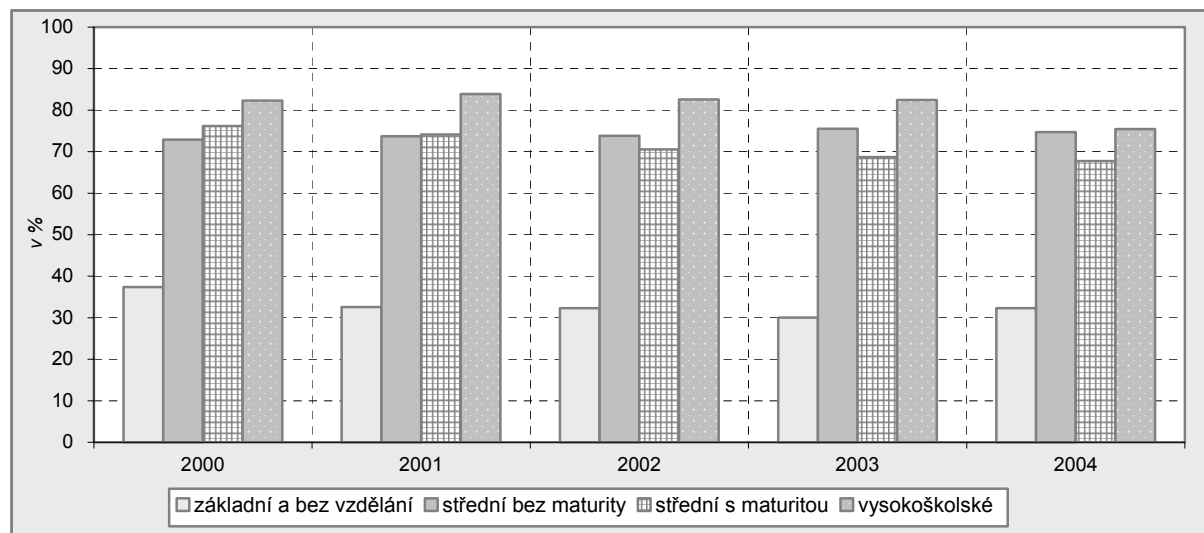
Míra ekonomické aktivity (tj. podíl počtu zaměstnaných i nezaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let) vykazuje v letech 2000 až 2003 významný pokles (o 3,6 procentního bodu), mezi lety 2003 – 2004 pak stagnaci na úrovni 61,5%. Přitom extrémní míry ekonomické aktivity mužů se pohybovaly od 70,4% v roce 2003 do 73,7% v roce 2000 a žen od 53,0% v roce 2004 do 57,2% v roce 2000. Klesající tendence vykazala obě pohlaví, ženy však o 1,1 procentního bodu rychlejší. Ze srovnání s republikovým průměrem vyplývá, že míra ekonomické aktivity v Karlovarském kraji byla ve sledovaném období trvale vyšší a zároveň nejvyšší ze 14 krajů. Republikový průměr převýšila v roce 2004 o 2,3 procentního bodu a nejvíce pak v roce 2000 o 4,7 procentního bodu. Přitom ve srovnání podle pohlaví byl vykazován u žen v kraji vyšší náskok proti průměru ČR než u mužů.

Z hodnocení míry ekonomické aktivity podle věku vyplývá, že je nejvyšší ve skupině 45 – 49 let (92,8%), tato skupina společně s 35 – 39letými (kde je míra ekonomické aktivity 90,5%) vykazuje v letech 2000 až 2004 relativně nejstabilnější a nejvyšší míru ekonomické aktivity. Naopak odchody do starobních důchodů ovlivňují míru

ekonomické aktivity ve věkové skupině 60 – 64 let, kde se snížila na 21,9%. Pro nejmladší skupinu 15 – 19letých, ve které se tyto osoby většinou ještě připravují na budoucí povolání, je charakteristická nízká míra ekonomické aktivity (12,8% v roce 2004). Avšak právě v této skupině došlo k výrazné změně proti roku 2000 (pokles o 12,0 procentního bodu). Nejvýznamnější byl však pokles ve skupině 20 – 24letých (o 13,3 procentního bodu) na 69,2%, což zřejmě souvisí s prodloužením studijních příprav na povolání.

Při hodnocení vývoje míry ekonomické aktivity podle vzdělání platilo v letech 2000 a 2001, že s vyšší úrovní vzdělání roste i výše tohoto ukazatele. Od zlomového roku 2002 nejenže klesá míra aktivity u osob se vzděláním středním s maturitou (67,7% v roce 2004), ale zároveň je tento pokles vyšší než u míry ekonomické aktivity u osob se vzděláním středním bez maturity (74,7% v roce 2004). Nejvyšší míra ekonomické aktivity zůstává zachována u osob vysokoškolsky vzdělaných (75,4%), nejnižší u osob se vzděláním základním či bez vzdělání (32,3%).

Graf 10 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15 a více let podle vzdělání (VŠPS)

Obecná míra nezaměstnanosti (ILO) je ukazatel získaný z výsledků VŠPS podle mezinárodních definic a doporučení. V čitateli i jmenovateli jsou šetřené osoby uváděny podle místa jejich pobytu. Za rok 2004 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti v kraji 9,4% a proti předchozímu roku vzrostla o 3,0 procentního bodu, v relaci k roku 2000 doznala zvýšení o 1,0 procentního bodu. Ve srovnání s republikovým průměrem byla v Karlovarském kraji o 1,1 procentního bodu vyšší a zároveň byla 4. nejvyšší ze 14 krajů.

Tab. 4.3.3 Průměrné mzdy podle okresů^{*)}

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2004 (fyz. osoby)	Průměrná měsíční mzda zaměstnance (Kč)		Změna v %		Rozdíl oproti průměru			
		2000	2004	2004/2000	průměrná roční	kraje (%)		ČR (%)	
						2000	2004	2000	2004
Česká republika	3 198 854	13 614	18 035	32,5	7,3	x	x	x	x
Karlovarský kraj	72 689	11 717	15 414	31,6	7,1	x	x	-13,9	-14,5
Cheb	20 716	11 391	15 017	31,8	7,2	-2,8	-2,6	-16,3	-16,7
Karlovy Vary	30 181	11 497	15 134	31,6	7,1	-1,9	-1,8	-15,6	-16,1
Sokolov	21 792	12 286	16 180	31,7	7,1	4,9	5,0	-9,8	-10,3

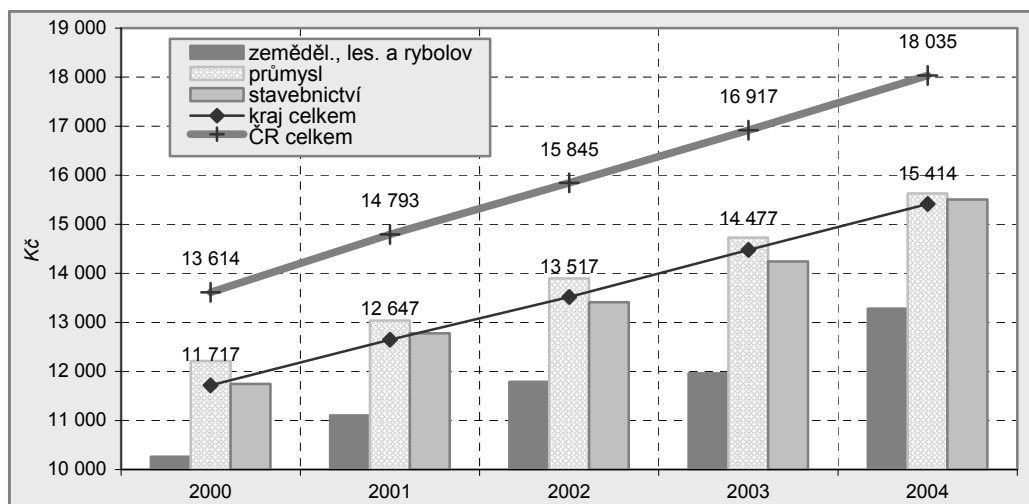
^{*)} subjekty se sídlem na území (bez podniků do 20 zaměstnanců)

Průměrné mzdy zaměstnanců jsou zpracovány a publikovány v podnikatelské sféře za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci. Údaje jsou čerpány z výsledků zpracování statistických výkazů. Územní třídění je provedeno podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu, tzv. podnikovou metodou. Do odvětví (OKEČ) jsou údaje zařazovány podle převažující činnosti podniku.

V kontextu s výše uvedeným dosáhl na území Karlovarského kraje v roce 2004 **průměrný evidenční počet zaměstnanců** 72 689 fyzických osob, což činilo 2,3% z ČR. V relaci k roku 2000 doznal v kraji tento počet snížení o 5,2%, přičemž tempo poklesu bylo proti průměru ČR o 4,5 procentního bodu rychlejší. Nejintenzivněji se tento počet zaměstnanců snížil v okrese Sokolov (o 9,9%), nejnižší byl pokles v okrese Cheb (o 1,8%).

Z hlediska **odvětví** zaměstnával v kraji v roce 2004 nejvyšší počet zaměstnanců (ve fyzických osobách) zpracovatelský průmysl (39,5%), zdravotnictví a sociální péče (12,8%), vzdělávání (10,2%) a dobývání nerostných surovin (7,7%). Podle jednotlivých ekonomických činností byly zaznamenány nejvyšší relativní růstové změny proti roku 2000 u činností odborových organizací (o 111,8%), u ubytování a stravování (o 36,9%), u výroby kovových konstrukcí (o 34,3%), u činností v oblasti nemovitostí (o 34,1%) a u finančního zprostředkování (o 32,5%). Nejvyšší relativní pokles proti roku 2000 naopak doznala výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů (o 91,5%), pomocné činnosti související s finančním zprostředkováním (o 77,3%), výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení (o 72,0%), lesnictví a související činnosti (o 49,7%) a zpracování dřeva, výroba dřevěných výrobků kromě nábytku (o 46,9%).

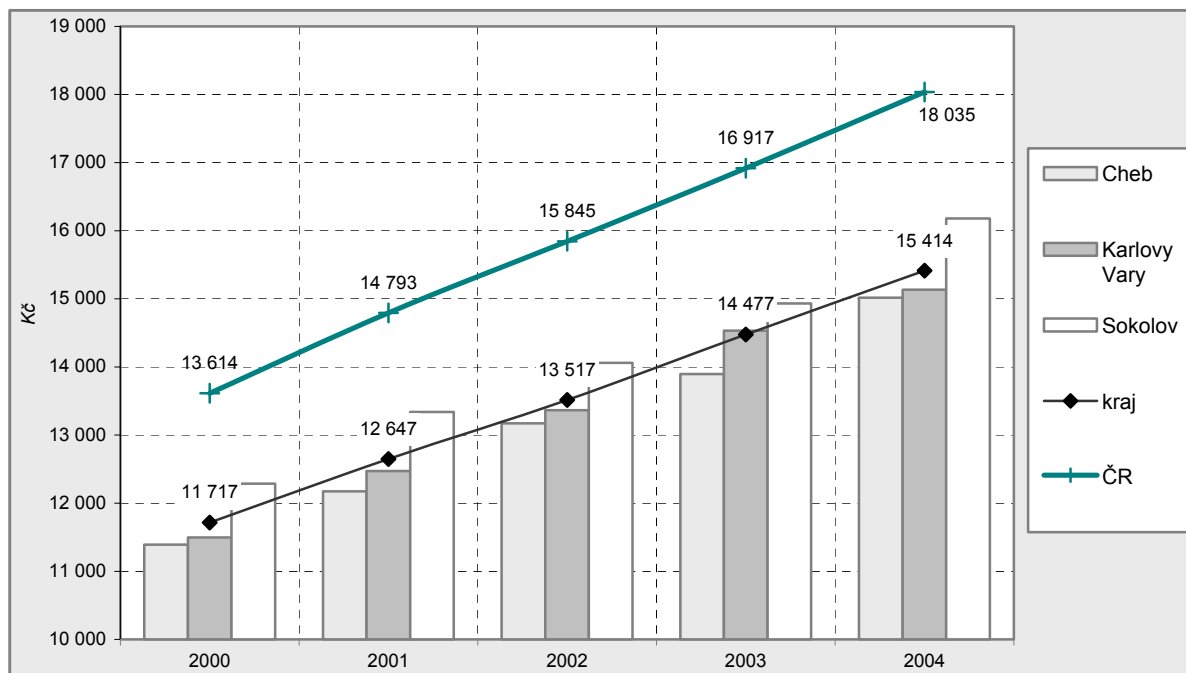
Graf 11 Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby)

V průběhu sledovaného období se průměrná měsíční mzda zaměstnanců kraje (na fyzické osoby) zvýšila o 31,6% při průměrném ročním růstovém tempu 7,1% a v roce 2004 tím dosáhla 15 414 Kč. Zaměstnanci Karlovarského kraje pobírali v roce 2004 jen 85,5% průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice, která činila 18 035 Kč. Ve srovnání 14 krajů to byla nejnižší mzda vůbec. Z pohledu okresů si nejvíce vydělali zaměstnanci firem sídlících v okrese Sokolov (v průměru 16 180 Kč), což bylo o 31,7% více než v roce 2000, ale jen 89,7% republikového průměru. Nejhorší byla v průměru mzdová situace v okrese Cheb, kde mzdy činily jen 15 017 Kč (83,3% republikového průměru) při nárůstu o 31,8% v relaci k roku 2000. Z 91 okresů a obvodů ve výši průměrné mzdy zaujímal okres Sokolov 40. a okres Cheb 66. pořadí.

Z hlediska **odvětví** byli v roce 2004 nejlépe placeni zaměstnanci společností zabývajících se finančním zprostředkováním, jejichž průměrné mzdy dosáhly 23 330 Kč měsíčně. Nad hranicí 20 000 Kč se v roce 2004 pohybovaly v kraji mzdy v odvětví výroby chemických látek, přípravků a léčiv, činnosti v oblasti výpočetní techniky a dobývání energetických surovin. Naopak mzda zaměstnanců výroby oděvů, zpracování a barvení kožešin nedosáhla ani 10 000 Kč a byla jen o 2 783 Kč vyšší než stanovená minimální mzda v lednu 2004. Pokud jde o mzdový vývoj proti roku 2000 v jednotlivých odvětvích hospodářství, byl zaznamenán jako v jediném odvětví výroby ostatních dopravních prostředků a zařízení pokles mzdové hladiny (o 6,7%). K nejnižšímu relativnímu nárůstu (o 8,2%) došlo v oblasti již zmíněného finančního zprostředkování, kde byly mzdy absolutně nejvyšší. Nejdynamičtější vývoj vykázaly mzdy na úseku recyklace druhotných surovin (o 150,1%), ve výrobě spojových zařízení (o 86,5%) a v činnosti v oblasti výpočetní techniky (o 66,7%).

Graf 12 Průměrná hrubá měsíční mzda podle okresů (fyzické osoby)

Z pohledu celých odvětví byly v kraji v roce 2004 nejnižší průměrné mzdy vypláceny v oblasti nemovitostí a pronájmu a v podnikatelských službách (11 327 Kč) a v odvětví rybolovu a chovu ryb (12 237 Kč). Nejlépe placení byli naopak zaměstnanci peněžnictví a pojišťovnictví (21 278 Kč) a zaměstnanci odvětví dobývání nerostných rud (20 262 Kč). V čase rostly nejméně mzdy v odvětví ubytování a stravování (o 13,5%) a v oblasti nemovitostí a pronájmu a podnikatelských činností (o 14,6%), nejvyšší růstová dynamika byla naopak zaznamenána v odvětví vzdělávání (o 48,4%) a veřejné správy a obrany (o 46,3%).

Z výsledků výběrového statistického šetření o struktuře mezd zaměstnanců za rok 2004 v Karlovarském kraji vyplývá, že v kraji byla po Pardubickém kraji vyplácena 2. nejnižší průměrná mzda v rámci celé České republiky.

Mzdová úroveň kraje je vyjádřena průměrnou mzdou 18 070 Kč a mediánem (tj. mzda prostředního zaměstnance) 16 094 Kč. Variační koeficient 61,1% svědčí o střední úrovni variability mezd. Podíl průměrné mzdy k mediánu nadsazuje tuto mzdu o 12,3% nad medián a vypovídá o mírné šikmosti mzdového rozdělení. Jelikož je běžně ve statistice používána výlučně jen průměrná mzda, neboť z podnikových výkazů medián nelze spočítat, nelze variabilitu mezd hodnotit ve vývoji. U mužů byla šetřením zjištěna průměrná mzda 20 032 Kč s mediánem 17 666 Kč a podílem těchto dvou ukazatelů (113,4%) byla zjištěna vyšší šikmost mzdového rozdělení oproti ženám (108,4%), jejichž průměrná mzda činila 15 645 Kč s mediánem 14 431 Kč. Ženy tedy pobíraly v kraji průměrně 78,1% mzdy mužů.

Dle výsledků šetření připadl na kraj v rámci ČR nejnižší podíl (2,61%) zaměstnanců a 3. nejnižší **placený čas** (171,6 hod. na měsíc), přitom mužům bylo měsíčně v průměru placeno 173,2 hod. a ženám o 3,6 hod. méně.

Z hlediska **struktury průměrné mzdy** byla mzda v kraji tvořena ze 66,95% základní složkou, 14,45% představovaly prémie a odměny, 10,44% náhrady mzdy a 7,28% ostatní příplatky. Nejmenší složkou mzdy byly příplatky za přesčas (0,65%) a odměny za pohotovost (0,23%). Ve srovnání s ostatními kraji nebyla struktura průměrné mzdy výrazněji odlišná, jen podíl prémie a odměn zaujímal nejnižší část mzdy.

Podle hlavních **tříd zaměstnání klasifikace KZAM** byly v Karlovarském kraji zjištěny nejvyšší mzdy u vedoucích a řídicích zaměstnanců (34 916 Kč), ačkoliv byly téměř 2x tak vysoké jako průměrné mzdy (o 3,2%), proti stejné třídě kraje Hlavní město Praha dosáhly jen 59,9% a byly 3. nejnižší ze 14 krajů. Právě u této třídy byl rozdíl proti nejvyšší mzdě v kraji Hl. m. Praha nejvýraznější, v ostatních třídách byla polarita obou krajů daleko méně patrná, pohybovala se od 75,6% u kvalifikovaných dělníků a výrobců do 86,4% u dělníků v zemědělství a lesnictví. Zjištěná mzda provozních pracovníků ve službách a obchodě (14 757 Kč) překročila průměr kraje Hl. m. Praha o 4,1% a byla nejvyšší v celé republice.

Tab. 4.3.4 Dojížd'ka za prací podle okresů

	Dojíždějící do obce			Vyjíždějící z obce			Rozdíl dojíždějící - vyjíždějící		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Karlovarský kraj	50 935	30 857	20 078	55 333	33 858	21 475	-4 398	-3 001	-1 397
Cheb	13 196	7 828	5 368	13 800	8 300	5 500	-604	-472	-132
Karlovy Vary	19 136	11 226	7 910	19 576	12 220	7 356	-440	-994	554
Sokolov	18 603	11 803	6 800	21 957	13 338	8 619	-3 354	-1 535	-1 819

Dojížd'ka obyvatelstva do zaměstnání představuje významný sociální jev, jelikož její rozsah, vzdálenosti, směry a formy monitorují ekonomickou strukturu regionu. Odpovídají na jedné straně dosaženému stupni koncentrace obyvatel (resp. sídelní rozdrobenosti) a na straně druhé rozmístění pracovních příležitostí.

Dojížd'ku je nutno chápat jako proces vztahově – integrační, podílející se významným způsobem na formování funkčně prostorových vazeb sídelní struktury.

Z celkového počtu zaměstnaných obyvatel Karlovarského kraje **vyjíždí** za prací mimo místo svého trvalého bydliště celkem 55 333 osob, tj. 38,5% všech zaměstnaných.

Mezi vyjíždějícími logicky převažovali muži, a to 61,2%. Nižší podíl vyjíždějících žen (38,8%) je dán především jejich péčí o děti a o domácnost, kdy hledají zaměstnání převážně v blízkosti svého bydliště, i když někdy za méně výhodných platových podmínek, jen aby mohly rodině zabezpečit potřebný servis.

Opačným směrem, tedy do Karlovarského kraje, dojíždělo za zaměstnáním celkem 50 935 osob. I pro dojížd'ku platí podobné tendence jako pro vyjížd'ku – výrazně převažuje dojížd'ka mužů (60,6%) nad dojížd'kou žen (39,4%).

Převažující počet vyjíždějících nad dojíždějícími se odrazil v záporném saldu dojížd'ky za prací ve výši 4 398 osob, kdy největší záporné saldo 3 354 osob připadá na okres Sokolov, což je důsledek omezení těžby uhlí, a tím se snižující nabídky pracovních míst v této oblasti.

Tab. 4.3.5 Intenzita vyjížd'ky a obsazená pracovní místa podle okresů

	Podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště (%)			Obsazená pracovní místa			Obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných ¹⁾		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Karlovarský kraj	38,4	43,2	32,7	139 762	75 415	64 347	969	962	979
Cheb	31,6	35,3	27,3	43 029	23 030	19 999	986	980	993
Karlovy Vary	34,1	39,0	28,2	57 024	30 348	26 676	992	968	1 021
Sokolov	51,0	56,6	44,2	39 709	22 037	17 672	922	935	907

¹⁾ bydlících na příslušném území

Intenzita vyjížd'ky, měřená podílem osob vyjíždějících za prací na celkovém počtu zaměstnaných osob, činí v rámci Karlovarského kraje 38,4%, což je o 1,9 procentního bodu nad celostátním průměrem. I zde lze vysledovat, že v rámci Sokolovského okresu je intenzita vyjížd'ky podstatně vyšší (51,0%) než v ostatních dvou okresech Karlovarského kraje.

Tab. 4.3.6 Nezaměstnanost k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	42,1	9,2
z toho:							
ženy	6 032	6 371	7 285	7 983	8 812	46,1	9,9
občané se zdravotním postižením	1 396	1 501	1 635	1 715	1 935	38,6	8,5
absolventi a mladiství	1 625	1 738	1 731	1 528	1 479	-9,0	-2,3
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	4 162	4 769	5 037	5 208	4 448	6,9	1,7
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	8,02	8,71	10,07	10,62	11,60	2) 3,58	x
Volná pracovní místa celkem	1 542	1 401	1 226	1 147	1 196	-22,4	-6,2
z toho pro občany se zdravotním postižením	79	146	56	31	114	44,3	9,6
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	8,5	10,0	13,1	15,1	15,7	84,7	16,6

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004²⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Od vzniku Karlovarského kraje, tj. od roku 2000, se **nezaměstnanost** vyvíjí nepříznivě. Registrovaná míra nezaměstnanosti (podle metodiky platné do 30.6.2004) zjištěná za rok 2004 na základě evidence úřadů práce řadila kraj na 10. místo mezi 14 kraji ČR.

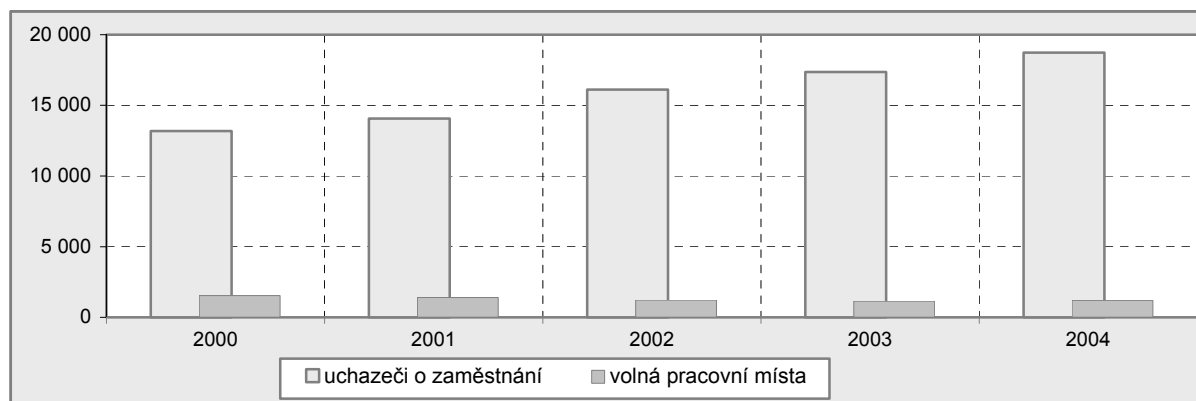
Problematika poměrně vysoké a stále vzrůstající **míry nezaměstnanosti** v kraji spočívá v tom, že řada tradičních podniků byla v 90. letech privatizována nebo transformována na menší podniky, které později zkrachovaly nebo podstatně omezily počet zaměstnanců a nově vytvořená pracovní místa mezeru na pracovním trhu nepokryla. Zvyšování počtu lidí bez zaměstnání v ekonomice znamená nejen jejich nižší kupní sílu, ale zároveň nižší ochotu utrácet ze strany těch, jimž riziko ztrát zaměstnání hrozí. Dalšími důvody vysoké nezaměstnanosti v kraji je restrukturalizace zemědělství, špatná dopravní obslužnost, jejímž projevem je obtížné a časově náročné dojíždění za prací, které je umocněno téměř nemožností se za prací přestěhovat (imobilita obyvatelstva) v důsledku nedostatečně fungujícího trhu s byty.

Zatímco v roce 2000 představovala míra registrované nezaměstnanosti v kraji 8,02%, v roce 2004 již dosáhla 11,60% a byla o 1,27 procentního bodu nad republikovým průměrem.

V evidenci úřadů práce v Karlovarském kraji bylo v roce 2004 vedeno 18 726 **uchazečů**, tj. 3,5% z úhrnu ČR. V relaci k roku 2000 to představuje nárůst o 5 552 uchazečů, tj. o 42,1% při meziročním průměrném tempu růstu 9,2%.

Graf 13 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa

Zdroj: MPSV

Podíl nezaměstnaných žen na začátku sledovaného období osciloval kolem 45%, v posledních dvou letech se mírně zvyšoval až na 47,1% v roce 2004. Celkový nárůst absolutního počtu byl u žen intenzivnější o 4,1 procentního bodu než u počtu všech uchazečů o práci a dosáhl 46,1% při průměrném ročním tempu růstu 9,9%. Ženy obecně, zvláště pak matky s malými dětmi, hledají hůř uplatnění, stejně jako nadále přetrvává menší ochota zaměstnavatelů zaměstnávat osoby se zdravotním postižením. Uchazečů z řad občanů se změněnou pracovní schopností od roku 2000 přibýlo o 38,6% a jejich podíl na registrovaných nezaměstnaných dosáhl 10,3%. Absolventů škol bylo mezi všemi uchazeči 7,9% a od roku 2001 jejich počet vykazoval příznivou klesající tendenci, což svědčí o tom, že úřady práce v kraji využívají vládní program, který umožňuje absolventy v novém zaměstnání dotovat. V poslední době zaměstnavatelé celkem ochotně zaměstnávají absolventy škol, ačkoliv jim chybí zkušenosti a praxe, oceňují jejich flexibilitu, chuť stěhovat se za prací a zejména počítačové a jazykové schopnosti.

Paradoxně s rostoucím počtem uchazečů o práci, klesá počet **volných pracovních míst**. Oproti roku 2000 ubylo v kraji 346 volných pracovních míst (tj. o 22,4%). Celková nabídka volných pracovních míst k 31.12.2004 představovala 1 196, z toho jen 20,7% pro absolventy a mladistvé a 9,5% pro občany se zdravotním postižením. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo od roku 2000 výrazně vzrostl (o 84,7%) na 15,7 a ve srovnání s republikovým průměrem připadlo na 1 volné pracovní místo v kraji o 5,1 uchazeče více. V rámci kraje byla nejhorší situace v okrese Sokolov, kde na 1 volné pracovní místo vycházelo 20,9 uchazeče, naopak v okrese Cheb to bylo jen 10,9 uchazeče.

Tab. 4.3.7 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	42,1	9,2	100,0	100,0
v tom podle délky nezaměstnanosti:									
do 3 měsíců	3 870	4 343	4 014	4 102	4 773	23,3	5,4	29,4	25,5
3 - 6 měsíců	2 491	2 737	2 914	3 115	3 129	25,6	5,9	18,9	16,7
6 - 9 měsíců	1 361	1 392	1 651	1 671	1 765	29,7	6,7	10,3	9,4
9 - 12 měsíců	1 020	1 055	1 404	1 381	1 431	40,3	8,8	7,7	7,6
12 - 24 měsíců	2 384	2 021	2 956	2 983	2 994	25,6	5,9	18,1	16,0
nad 24 měsíců	2 048	2 514	3 176	4 110	4 634	126,3	22,6	15,5	24,7

V kraji vzrůstá jak počet **dlouhodobě nezaměstnaných**, tak i délka trvání jejich nezaměstnanosti. Podle délky nezaměstnanosti připadl v kraji v roce 2004 nejvyšší podíl nezaměstnaných do skupiny do 3 měsíců (25,5%), jejich strukturální podíl však doznal pokles o 3,9 procentního bodu. Druhou nejčetněji obsazenou skupinou byla délka nad 24 měsíců (24,7%), která zároveň zaznamenala nejvyšší strukturální nárůst proti roku 2000 o 9,2 procentního bodu. Neumístěných uchazečů déle než 1 rok bylo v kraji ke konci roku 2004 evidováno 7 628 (také 3,5% z úhrnu ČR), avšak s výraznějším nárůstem proti roku 2000 (o 72,1%). Tito uchazeči představovali v kraji v roce 2004 celkem 40,7% ze všech uchazečů, v roce 2000 jen 33,6%. Přitom podíl nezaměstnaných žen déle než 1 rok činil 47,4%.

Tab. 4.3.8 Uchazeči o zaměstnání podle věku k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	42,1	9,2	100,0	100,0
v tom ve věku:									
do 24	3 586	3 720	4 199	4 329	4 240	18,2	4,3	27,2	22,6
25 - 34	3 163	3 386	3 860	4 276	4 496	42,1	9,2	24,0	24,0
35 - 44	2 641	2 816	3 080	3 300	3 712	40,6	8,9	20,0	19,8
45 - 54	3 192	3 430	3 962	4 197	4 694	47,1	10,1	24,2	25,1
55 - 59	543	656	935	1 154	1 451	167,2	27,9	4,1	7,7
60 a více	49	54	79	106	133	171,4	28,4	0,4	0,7

Z hlediska **věku uchazečů** byla nejčetněji zastoupena věková skupina 45 – 54 let (4 694 uchazečů, tj. 25,1%). Pro tuto věkovou skupinu je velmi obtížné nalézt uplatnění, a to většinou z důvodu nízké flexibility a špatné jazykové výbavy, ačkoliv se u těchto lidí dají očekávat pracovní zkušenosti a dlouhodobá praxe. Proti roku 2000 se jejich počet zvýšil o 47,1%, což představuje průměrné roční tempo růstu 10,1%. Druhá nejčetněji zastoupená je věková skupina 25 – 34 let (24,0%), jejíž nárůst ve sledovaném období dosáhl 42,1%, tj. průměrně ročně 9,2%. Nejnížší růstová dynamika byla zaznamenána u věkové skupiny do 24 let (o 18,2%, tj. průměrně ročně 4,3%) a podíl této skupiny byl ve struktuře v roce 2000 nejvyšší. K nejintenzivnějšímu růstu dochází u nejstarších věkových kategorií, i když jejich absolutní počty zůstávají nejnižší. Zařazení do pracovního procesu se již u těchto lidí, často ve věku těsně před odchodem do důchodu, nedá předpokládat, proto v mnohých případech řeší tuto obtížnou až kritickou situaci předčasným odchodem do důchodu.

Tab. 4.3.9 Kvalifikační struktura uchazečů o zaměstnání k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/ 2000	Struktura v %	
							2000	2004
Uchazeči o zaměstnání celkem	13 174	14 062	16 115	17 362	18 726	142,1	100,0	100,0
v tom:								
základní vzdělání vč. bez vzdělání	6 272	6 947	7 870	8 516	8 709	138,9	47,6	46,5
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	4 759	4 857	5 629	6 182	6 928	145,6	36,1	37,0
ÚSO vzdělání vč. vyučených s maturitou	1 696	1 839	2 108	2 174	2 464	145,3	12,9	13,2
úplné střední všeobecné vzdělání	244	236	272	240	336	137,7	1,9	1,8
vyšší odborné vzdělání	30	22	31	33	42	140,0	0,2	0,2
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	173	161	205	217	247	142,8	1,3	1,3

Obecně se dá říci, že ve struktuře **uchazečů podle dosaženého vzdělání** se s rostoucí výší dosaženého vzdělání snižuje jejich podíl. Nejhůře nacházejí uplatnění uchazeči se základním vzděláním či bez vzdělání, těch bylo k 31.12.2004 mezi všemi uchazeči 46,5%, avšak ve struktuře jejich podíl doznal pokles o 1,1 procentního bodu. Jinak platí, že se ve sledovaném období struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání výrazně nezměnila.

Tab. 4.3.10 Registrovaná míra nezaměstnanosti k 31. 12. podle okresů

(podle metodiky platné do 30. 6. 2004)

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	8,78	8,90	9,81	10,31	10,33	1,55
Karlovarský kraj	8,02	8,71	10,07	10,62	11,60	3,58
v tom okresy:						
Cheb	5,68	5,41	7,21	8,34	9,75	4,07
Karlovy Vary	8,23	9,35	10,20	10,34	11,44	3,21
Sokolov	9,89	10,94	12,49	13,14	13,53	3,64

V rámci Karlovarského kraje byla po celé sledované období nejvyšší míra nezaměstnanosti v okrese Sokolov (13,53% v roce 2004), nejnižší pak v okrese Cheb (5,41% v roce 2001).

4.4 Školství

Ve **školství** na všech jeho stupních se odráží s časovým posunem nepříznivý demografický vývoj populace, zejména porodnost. Silnější ročníky školy opouštějí a nastupují generace narozené v období s nízkou porodností. Podle demografické prognózy zůstane zachována výrazně klesající tendence i v budoucnosti.

Tab. 4.4.1 Mateřské a základní školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Mateřské školy	155	151	147	140	138	-17
třídy	371	358	355	354	350	-21
učitelé	711	681	681	679	663	-48
děti	8 561	8 140	8 183	8 227	8 197	-364
Základní školy	109	109	109	107	102	-7
třídy	1 468	1 442	1 394	1 345	1 284	-184
učitelé	2 076	2 080	2 040	1 984	1 930	-146
žáci	32 209	31 430	30 570	29 236	27 819	-4 390

Ve školním roce 2004/2005 navštěvovaly děti Karlovarského kraje 138 mateřských škol, tj. o 17 méně než ve školním roce 2000/2001 (2,9% z úhrnu ČR) a 102 základních škol, což znamená o 7 méně (2,7% z úhrnu ČR). V mateřském a základním školství je ve sledovaném období patrný poměrně významný úbytek žáků, v návaznosti na to dochází ke slučování či rušení škol a zároveň ke snižování stavu učitelů. Zatímco v mateřském školství se nepatrně zvýšil počet dětí na 1 učitele (o 0,4 dítěte na 12,4 dítěte), v základním školství je tendence opačná (pokles o 1,1 žáka na 14,4 žáka).

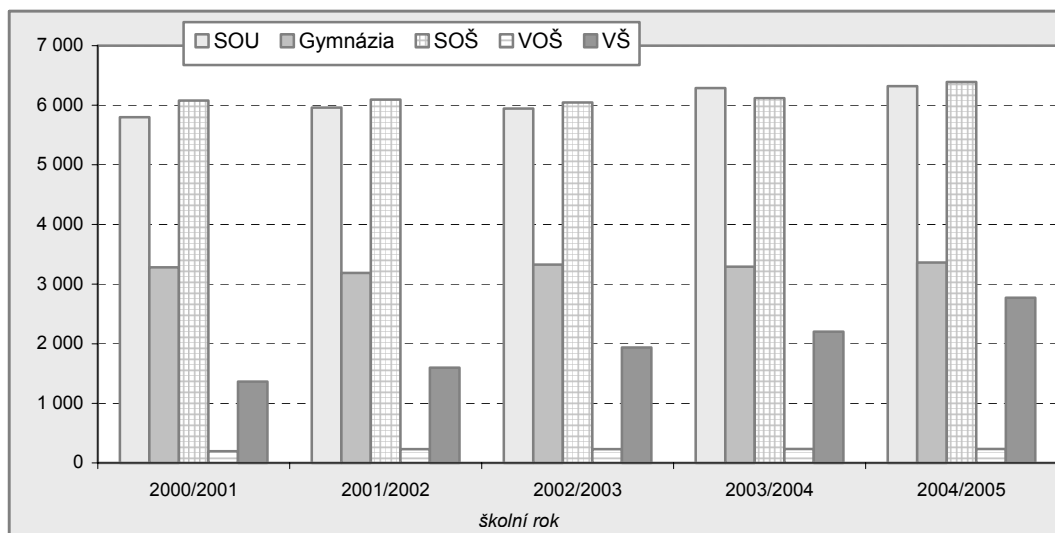
Tab. 4.4.2 Střední školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Střední odborná učiliště	19	19	18	19	19	0
třídy	249	249	254	287	286	37
učitelé	346	354	391	374	420	74
mistři odborného výcviku	250	263	253	256	252	2
učni	5 800	5 959	5 944	6 289	6 321	521
Gymnázia	8	8	8	8	9	1
třídy	120	116	122	121	123	3
učitelé	295	286	298	296	294	-1
studenti	3 280	3 188	3 327	3 293	3 362	82
Střední odborné školy	25	25	25	25	24	-1
třídy	250	245	243	246	251	1
učitelé	616	611	603	616	633	17
studenti	6 078	6 095	6 045	6 118	6 391	313
Vyšší odborné školy	2	2	2	2	2	0
studijní skupiny	9	17	17	17	20	11
učitelé	48	48	47	41	50	2
studenti	196	230	232	235	233	37

Na rozdíl od mateřského a základního školství zaznamenává střední školství progresivní vývoj, který svědčí o tom, že mezi mladou generací roste poptávka po vyšším kvalitnějším vzdělání. Zatímco ještě v 90. letech minulého století převažoval počet žáků středních odborných učilišť nad počtem žáků středních odborných škol a gymnázií, v posledních letech je situace opačná. U učňovského i středního školství se ve sledovaném období drží poměrový ukazatel počet žáků na 1 třídu na přibližně stejné úrovni (u učilišť osciluje hodnota mezi 21,9 – 23,9, u gymnázií jsou hodnoty vyšší, avšak zase vyrovnanější 27,2 – 27,5 a u středních odborných škol 24,3 – 25,9). U vyšších odborných škol se velikost studijní skupiny snížila z 21,8 studenta v roce 2000 na 11,7 studenta v roce 2004.

Graf 14 Studenti středních a vysokých škol

Na území Karlovarského kraje vzdělává studenty Fakulta ekonomická veřejné vysoké školy Západočeské univerzity Plzeň, která sídlí v Chebu. V Karlových Varech působí Vysoká škola Karlovy Vary, která patří mezi soukromé vysoké školy. Ve školním roce 2004/2005 studovalo v Karlovarském kraji na vysokých školách 2 732 studentů, což představuje 1,0% všech studentů v ČR (v roce 2000 jen 0,6%). Jejich počet se proti roku 2000 zvýšil o 1 381 studentů, tj. o 102,2%. Přitom v bakalářském programu studovalo 82,4% studentů, tento podíl doznal proti roku 2000 nárůst o 14,3 procentního bodu.

Tab. 4.4.3 Vysoké školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Vysoké školy	1	1	1	1	1	0
fakulty	1	1	1	1	1	0
studenti se státním občanstvím ČR	1 351	1 584	1 920	2 184	2 732	1 381
v bakalářském programu	920	1 044	1 360	1 580	2 250	1 330
v magisterském programu	431	540	560	604	482	51
v doktorském programu	-	-	-	-	-	x
studující cizinci	14	15	17	17	38	24
další vzdělávání	779	815	1 441	1 761	675	-104
v tom:						
veřejné vysoké školy	-	-	-	-	-	x
fakulty	1	1	1	1	1	0
studenti	1 211	1 305	1 473	1 609	1 972	761
soukromé vysoké školy	1	1	1	1	1	0
fakulty	-	-	-	-	-	x
studenti	154	294	464	592	798	644
státní vysoké školy	-	-	-	-	-	x
fakulty	-	-	-	-	-	x
studenti	-	-	-	-	-	x

4.5 Zdravotnictví

Ve sféře **zdravotnictví** byl ve sledovaném období zaznamenán nárůst počtu lékařů jak absolutně (o 51 na 1 103 lékařů), tak relativně – v přepočtu na 1 000 obyvatel (o 0,1 na 3,6). Ve srovnání s republikovým průměrem se dá konstatovat, že Karlovarský kraj je pod úrovní o 0,4 lékaře na 1 000 obyvatel a mezi 14 kraji je na 7. – 9. místě společně s krajem Jihočeským a Moravskoslezským.

Tab. 4.5.1 Vybrané ukazatele zdravotnictví

Zdroj: ÚZIS

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Lékaři celkem (přepočtené osoby)	1 052	1 072	1 063	1 096	1 103	51
z toho v nestátních zařízeních	848	764	753	1 054	1 068	220
Lékaři na 1 000 obyvatel	3,5	3,5	3,5	3,6	3,6	0,1
Střední zdravotničtí pracovníci (přepočtené osoby)	3 339	3 372	3 447	3 437	3 125	-214
Lůžka v nemocnicích	1 776	1 712	1 688	1 710	1 734	-42
Lůžka v odborných léčebných ústavech	358	368	398	323	393	35
z toho v léčebných dlouhodobě nemocných	283	293	323	323	393	110
Lékárny a výdejny ¹⁾	65	69	71	75	80	15
Samostatné ordinace lékařů ¹⁾						
pro dospělé	121	120	119	119	118	-3
pro děti a dorost	65	64	62	60	64	-1
stomatologů	134	136	137	137	140	6
gynekologů	40	40	40	40	42	2
specialistů	167	185	198	204	222	55
Ostatní samostatná zdravotnická zařízení ¹⁾	139	143	131	133	137	-2
Hospitalizovaní	54 619	54 759	57 812	57 880	58 413	3 794
Průměrná ošetrovací doba ve dnech	8,1	7,7	8,0	8,2	7,9	-0,2

¹⁾ bez detašovaných pracovišť

Zdravotnictví v posledních letech prodělává velké změny nejen legislativní, ale i strukturální a některé z nich způsobují další problémy a nejasnosti v této problematice oblasti. V Karlovarském kraji probíhá transformace zdravotnictví s cílem posílení jeho stabilizace a zefektivnění jeho dalšího rozvoje. V konečném výsledku má dojít ke sloučení tří okresních nemocnic do jedné akciové společnosti – krajské nemocnice. Také velkou pozornost věnuje kraj rychlé záchranné zdravotní pomoci. Aby byla zajištěna kvalitní a včasná urgentní zdravotní péče pro celé území, přistoupil kraj k modernizaci výjezdových stanovišť v Mariánských Lázních a Aši. Bude následovat výstavba tří nových stanovišť v Nejdku, Žluticích a Horním Slavkově. Rychlá zdravotní péče bude tak díky tomu dostupná všem občanům kraje během 15 minut od přijetí tísňové výzvy. Nejvýznamnější investicí do zdravotnictví byl v roce 2004 centrální pavilon Nemocnice Karlovy Vary, který byl dokončen nákladem 160 mil. Kč a dále vytvoření krajského kardiointervenčního centra za 50 mil. Kč.

Přechod zdravotnických zařízení pod kraj způsobil významný nárůst počtu lékařů v nestátních zdravotnických zařízeních, počet těchto lékařů představuje nyní 96,8% všech lékařů (tj. nárůst o 25,8 procentního bodu od roku 2000). Dalšími zřizovateli nestátních zdravotnických zařízení mohou být obce, fyzické osoby a jiné právnické osoby či církev.

Zatímco **počty lékařů** vzrůstaly, a to zejména v nestátních zařízeních, počty středních zdravotnických pracovníků doznaly poměrně významného snížení o 6,4% (tj. o 214 přepočtených osob). K tomuto razantnímu snižování byly nemocnice tlačeny Ministerstvem zdravotnictví, stejně jako ke snižování počtu lůžek na málo využitých odděleních, z důvodu úspor finančních prostředků. **Počet lůžek** v nemocnicích se proti roku 2000 snížil o 42, tato klesající tendence byla přerušena v roce 2002, odkdy naopak počet lůžek doznal nárůst o 46. Tento nárůst souvisí s organizační změnou, při které dříve samostatné léčebny dlouhodobě nemocných přešly pod nemocnice. Za sledované období se počet lůžek v léčebnách dlouhodobě nemocných zvýšil o 38,7% na 393 lůžek. Tak jak se ve sledovaných letech zvyšovaly počty hospitalizovaných (o 6,9%) až na 58 413 v roce 2004 (tj. 2,6% z úhrnu ČR), vzrůstalo i **využití lůžkového fondu** v nemocnicích. Na 10 000 obyvatel v roce 2004 připadlo 1 923 realizovaných hospitalizací (v roce 2000 celkem 1 793 realizovaných hospitalizací), tj. o 254 méně proti republikovému průměru a po Pardubickém kraji 2. nejnižší využití lůžkového fondu. Podle tzv. lůžkodnů vzrostlo v kraji proti roku 2000 využití lůžkového fondu v nemocnicích ve dnech o 19,8 dne na 267,8 dne, přesto však zůstalo za republikovým průměrem o 5,7 dne. Karlovarský kraj se tímto výsledkem zařadil na 5. místo ze 14 krajů.

Tab. 4.5.2 Kalendářní dny pracovní neschopnosti podle příčiny a podle okresů

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Kalendářní dny pracovní neschopnosti	2 691 579	2 789 322	2 824 413	2 739 317	2 311 821	-14,1	-3,7	100,0	100,0
v tom podle příčiny:									
pro nemoc	2 438 939	2 536 908	2 567 124	2 483 094	2 080 866	-14,7	-3,9	90,6	90,0
pro pracovní úrazy	88 926	91 900	92 213	90 775	85 636	-3,7	-0,9	3,3	3,7
pro ostatní úrazy	163 714	160 514	165 076	165 448	145 319	-11,2	-2,9	6,1	6,3
v tom podle okresů:									
Cheb	793 722	802 847	821 524	784 691	646 176	-18,6	-5,0	29,5	28,0
Karlovy Vary	1 151 368	1 200 981	1 236 073	1 216 453	1 061 289	-7,8	-2,0	42,8	45,9
Sokolov	746 489	785 494	766 816	738 173	604 356	-19,0	-5,1	27,7	26,1

Ve sledovaném období v Karlovarském kraji poklesl **počet nemocensky pojištěných osob** (o 6,6% na 111 108) i počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti (dokonce o 33,2% na 73 138 v roce 2004), klesá i průměrný denní stav práce neschopných (o 1 038 osob na 6 316 osob), přesto průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti trvale vzrůstá (o 7,0 dne na 31,6 dne). Průměrná doba trvání byla v roce 2004 v kraji oproti republikovému průměru o 3,2 dne kratší a společně s krajem Hl. m. Praha byla nejkratší mezi 14 kraji. V rámci kraje nejdéle v průměru stonali v okrese Karlovy Vary (34,0 dne), nejkratší průměrnou pracovní neschopnost vykázal okres Cheb (28,5 dne).

Úhrnná **doba pracovní neschopnosti** byla v kraji v roce 2004 proti roku 2000 o 379,8 tis. kalendářních dnů (o 14,1%) kratší. Podle příčiny se její struktura v čase výrazněji neměnila, 90,0% připadalo na nemoc, 6,3% na ostatní úrazy a 3,7% na pracovní úrazy. Téměř polovina (45,9%) z této doby byla prстонána v okrese Karlovy Vary, nejméně (26,1%) v okrese Sokolov.

Tab. 4.5.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti podle příčiny a podle okresů

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Průměrné procento pracovní neschopnosti	6,180	6,541	6,717	6,569	5,685	-0,495
v tom podle příčiny:						
pro nemoc	5,600	5,949	6,105	5,955	5,117	-0,483
pro pracovní úrazy	0,204	0,216	0,219	0,218	0,211	0,006
pro ostatní úrazy	0,376	0,376	0,393	0,397	0,357	-0,019
v tom podle okresů:						
Cheb	6,239	6,515	6,585	6,345	5,433	-0,807
Karlovy Vary	6,396	6,727	6,950	6,836	6,025	-0,370
Sokolov	5,818	6,301	6,503	6,398	5,417	-0,401

Přestože **průměrné procento pracovní neschopnosti** výrazně pokleslo, proti roku 2000 o 0,495 a proti roku 2003 dokonce o 0,884 procentního bodu, úrovně z 90. let se nepodařilo dosáhnout. Hodnota průměrného procenta pracovní neschopnosti v roce 2004 v Karlovarském kraji 5,685% byla proti republikovému průměru o 0,172 procentního bodu nižší a zaujala 3. nejnižší pořadí mezi 14 kraji. Zatímco procento pracovní neschopnosti pro nemoc i pro ostatní úrazy doznalo v kraji proti roku 2000 příznivého snížení, u pracovních úrazů byl zaznamenán nepatrný nárůst (o 0,006 procentního bodu).

Podle okresů bylo vykázáno nejvyšší procento pracovní neschopnosti v roce 2004 v okrese Karlovy Vary, kde však došlo i k nejnižšímu poklesu ve srovnání s rokem 2000. Nejnižší úhrnná nemocnost postihla okres Sokolov.

4.6 Sociální péče

Sociální péči zajišťuje stát pomoc občanům, kteří se ocitli v nepříznivých životních poměrech a nemohou je překonat bez pomoci společnosti. Služby a dávky sociální péče zahrnují péči o rodinu a dítě, péči o občany se změněnou pracovní schopností, o staré občany a občany těžce postižené na zdraví, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc a občany společensky nepřízpůsobené.

V Karlovarském kraji se ve sledovaném období postupně mění struktura zařízení sociální péče směrem ke kvalitnějším službám. Domovy – penziony pro důchodce a domy s pečovatelskou službou zajišťují našim starším spoluobčanům odpovídající prostředí a služby pro jejich další důstojný život a nabízí jim domácí prostředí, na které byli celý život zvyklí.

Tab. 4.6.1 Zařízení sociální péče k 31. 12.

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Ústavy sociální péče pro dospělé	3	3	3	2	3	0
místa	213	213	213	i.d.	214	1
Ústavy sociální péče pro mládež	8	8	8	8	8	0
místa	495	490	496	490	491	-4
Domovy důchodců	8	8	8	8	8	0
místa	676	612	629	630	630	-46
Domovy - penziony pro důchodce	9	9	9	9	10	1
místa	1 007	1 008	1 007	1 012	1 064	57
Domy s pečovatelskou službou	26	29	35	38	41	15
bytové jednotky	963	964	1 219	1 255	1 354	391
Ostatní zařízení sociální péče	6	7	9	9	11	5
místa	160	160	174	192	232	72
Dětské domovy	10	10	10	10	10	0
místa	480	480	480	480	480	0

Výdaje na **dávky nemocenského pojištění** za rok 2004 dosáhly 672,2 mil. Kč, což bylo o 54,8% méně než v roce 2000. Pokles vykázaly všechny složky, přitom nejintenzivněji dávky nemocenského (o 56,8%) a peněžité pomoci v mateřství (o 37,1%). Z hlediska struktury představovalo v roce 2004 nemocenské 83,3% objemu dávek nemocenského pojištění, peněžité pomoci v mateřství 13,4% a podpora při ošetřování člena rodiny 3,3%. Přitom největší změnu ve struktuře v relaci k roku 2000 doznalo nemocenské (- 3,8 procentního bodu) a peněžité pomoci v mateřství (+ 3,8 procentního bodu).

V roce 2004 bylo v Karlovarském kraji 70 806 **příjemců důchodů** (tj. 2,7% z úhrnu ČR), z toho 55,2% pobíralo důchod starobní, 16,9% důchod invalidní a 25,5% důchod vdovský a vdovecký. Ve sledovaném období přibývá příjemců důchodů, proti roku 2000 se jejich počet zvýšil o 1 745 osob, tj. o 2,5%. Na tomto zvýšení se podílel zejména růst počtu příjemců starobních důchodů (o 1 264) a částečných invalidních důchodů (o 655). Nejintenzivnější nárůst byl zaznamenán u počtu příjemců vdoveckých důchodů (o 14,3%).

Průměrná výše plného starobního důchodu v Karlovarském kraji v roce 2004 činila 7 190 Kč (8 089 Kč u mužů a 6 507 Kč u žen), což představovalo proti roku 2000 nárůst o 15,2%. Nejčastější výše rozpětí pobíraného starobního důchodu v Karlovarském kraji je 6 000 – 6 999 Kč, kterou pobírá 29,0% příjemců. Do 3 999 Kč pobírá 2,1% příjemců a u 3,6% příjemců přesahuje starobní důchod 10 000 Kč. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem byl tento o 80 Kč (o 1,1%) nižší, mezi kraji to představuje 8. pořadí.

K 31.12.2004 bylo na území Karlovarského kraje evidováno 6 978 **držitelů průkazů zdravotně postižených**, z toho 6,2% ve věku do 18 let. Počty držitelů průkazů se výrazně snižovaly do roku 2003 (proti roku 2000 o 77,4%), poté následoval výrazný nárůst o 174,9%.

Žadatelů o umístění v domově důchodců bylo v roce 2004 evidováno 673, což proti roku 2000 představuje nárůst o 78,5% (o 296 osob). Z toho 2,1% je považováno za přednostní a naléhavé čekatele. Z úhrnu žadatelů ČR představuje kraj 1,8%. Penziony pro důchodce evidovaly 1 747 žadatelů o umístění, jejich nárůst ve srovnání s rokem 2000 dosáhl 9,3% a z republikového úhrnu pocházelo z Karlovarského kraje 9,7% žadatelů. Žadatelů

o byt v domě s pečovatelskou službou zůstalo k 31.12.2004 neuspokojeno 507, tj. o 249 více než v roce 2000 a zároveň to znamená 2,4% z úhrnu ČR.

Tab. 4.6.2 Vybrané ukazatele sociálního zabezpečení

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Příjemci důchodů celkem (prosinec)	69 061	69 484	69 407	69 775	70 806	1 745
z toho plných starobních	37 802	38 183	37 854	38 070	39 066	1 264
Průměrná měsíční výše plného starobního důchodu v Kč (prosinec)	6 243	6 751	6 770	7 002	7 190	947
Výdaje na dávky nemocenského pojištění (mil. Kč)	1 488,8	729,5	791,9	801,7	672,2	-816,6
z toho:						
nemocenské	1 296,8	618,6	678,7	685,8	560,2	-736,7
peněžitá pomoc v mateřství	143,0	76,9	83,7	85,3	89,9	-53,1
podpora při ošetřování člena rodiny	28,1	33,6	29,4	30,5	21,8	-6,2
Držitelé průkazů zdravotně postižených (k 31. 12.)	11 285	10 474	5 493	2 548	6 978	-4 307
Osoby v evidenci sociálně potřebných	16 170	14 801	14 404	14 404	14 404	-1 766
Žadatelé o umístění v domově důchodců	377	374	247	472	673	296
Žadatelé o umístění v penzionu pro důchodce	1 598	1 708	942	1 264	1 747	149
Neuspokojení žadatelé o byt v domě s pečovatelskou službou	258	609	465	587	507	249
Osoby, jimž byla poskytnuta pečovatelská služba	2 653	2 623	1 597	2 598	2 585	-68
Výdaje na pečovatelskou službu (mil. Kč)	23,2	24,9	21,5	26,9	31,2	8,0

Celkem 2 585 občanům byla v roce 2004 v kraji poskytnuta **pečovatelská služba**. Z toho v 53,2% případů v obecním a v 41,6% případů v krajském zařízení. Z uvedeného celkového počtu byla u 28,5% občanů poskytnuta pečovatelská služba přímo v domovech s pečovatelskou službou a u 30,9% případů šlo jen o dovážku obědů. Počet osob, jimž byla poskytnuta pečovatelská služba se v kraji ve sledovaném období poměrně neměnil, výjimkou byl pouze rok 2002, kdy pečovatelská služba byla poskytnuta jen 1 597 osobám, což představuje jen 60,2% skutečnosti roku 2000.

Výdaje na pečovatelskou službu za rok 2004 činily 31,2 mil. Kč, tzn. že v průměru bylo na 1 osobu, které byla tato péče poskytnuta vydáno 12 070 Kč. V relaci k roku 2000 absolutní výdaje vzrostly o 34,5% a v přepočtu na 1 osobu činily v roce 2000 celkem 8 745 Kč.

Tab. 4.6.3 Dávky státní sociální podpory

Zdroj: MPSV

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přiznané dávky ¹⁾	1 272 784	1 193 295	1 207 101	1 191 235	1 244 788	x
Vyplacené dávky (mil. Kč) ²⁾	1 031,8	1 028,5	1 091,0	1 046,1	1 190,8	159,0
z toho:						
přídavek na dítě	398,9	396,8	415,3	391,3	373,4	-25,5
sociální příplatek	216,7	209,6	218,9	204,8	190,6	-26,0
příspěvek na bydlení	87,6	93,9	106,6	99,9	93,6	5,9
příspěvek na dopravu	31,1	34,7	38,7	38,5	26,7	-4,4
rodičovský příspěvek	241,5	242,7	256,7	256,4	331,3	89,8
zaopatřovací příspěvek	0,5	0,4	0,4	0,3	0,1	-0,4
pěstounská péče	14,8	15,0	15,2	15,4	16,7	1,8
z toho:						
na potřeby dítěte	11,1	11,2	11,4	11,6	12,6	1,4
odměna pěstouna	3,2	3,5	3,4	3,3	3,6	0,4
porodné	18,6	19,7	25,4	24,7	25,4	6,8
pohřebné	14,6	15,4	14,0	15,0	14,7	0,2

¹⁾ v letech 2000 - 2002 bez zpětně přiznaných dávek

²⁾ včetně zpětně vyplacených dávek

V roce 2004 bylo v Karlovarském kraji přiznáno 1 244 788 **dávek státní sociální podpory**, tj. o 4,5% více než v předchozím roce. Na tyto dávky bylo vyplaceno 1 190,8 mil. Kč, tzn. v průměru na 1 dávku 957 Kč. V roce 2000 v průměru připadlo na 1 dávku 811 Kč. Z hlediska struktury vyplácených dávek bylo na přídatky na dítě vyplaceno 31,4%, na rodičovský příspěvek 27,8%, na sociální příplatky 16,0% a na bydlení 2,2%. Největší strukturální změnou mezi krajními roky sledovaného období prošly přídatky na děti (pokles o 7,3 procentního bodu) a sociální příplatky (pokles o 5,0 procentního bodu). Naopak zvýšení výše vypláceného rodičovského příspěvku se odrazilo i v růstu podílu této dávky o 4,4 procentního bodu.

4.7 Kriminalita

Obecným problémem posledních let zůstává vzrůstající **kriminalita**, i když podle výsledků Policejního prezidia ČR v Karlovarském kraji od roku 2002 počet zjištěných trestných činů klesal až na 10 349 v roce 2004. Na úhrnu trestných činů ČR se kraj podílel 2,9%.

Tab. 4.7.1 Trestné činy

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zjištěné trestné činy	10 675	10 243	11 135	10 591	10 349	-326
z toho:						
hospodářská kriminalita	1 039	913	1 348	1 093	1 037	-2
obecná kriminalita	8 640	8 444	8 854	8 564	8 360	-280
z toho:						
loupeže	161	162	270	217	200	39
vloupání do bytů	268	240	335	296	222	-46
znásilnění	13	29	26	35	31	18
vraždy	4	16	11	12	7	3
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	35,0	33,7	36,7	34,8	34,1	x
z toho:						
hospodářská kriminalita	3,4	3,0	4,4	3,6	3,4	x
obecná kriminalita	28,4	27,8	29,1	28,2	27,5	x

Na všech zjištěných trestných činech se v rozhodující míře podílí obecná kriminalita 80,8% a hospodářská kriminalita 10,0%. V čase se tato struktura měnila jen nepatrně.

V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo ve sledovaném období zaznamenáno maximum v roce 2002, a to 36,7 zjištěných trestných činů a minimum v roce 2001 s 33,7 zjištěnými trestnými činy na 1 000 obyvatel.

V roce 2004 se v kraji podařilo objasnit 54,0% ze všech zjištěných trestných činů, v roce 2000 to bylo 54,5%. Nejúspěšnějším rokem ve sledovaném období z hlediska objasněnosti trestných činů byl rok 2001, kdy bylo objasněno 57,5% případů.

Tab. 4.7.2 Zjištěné trestné činy

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	Trestné činy celkem			z toho					
				hospodářská kriminalita			obecná kriminalita		
	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000
Česká republika	391 310	351 090	89,7	37 582	33 203	88,3	327 880	292 913	89,3
Karlovarský kraj	10 675	10 349	96,9	1 039	1 037	99,8	8 640	8 360	96,8
Cheb	3 004	2 893	96,3	312	360	115,4	2 408	2 266	94,1
Karlovy Vary	4 763	4 592	96,4	427	410	96,0	3 886	3 855	99,2
Sokolov	2 908	2 864	98,5	300	267	89,0	2 346	2 239	95,4

V obou sledovaných letech 2000 a 2004 se podíl okresů na kriminalitě Karlovarského kraje mění jen minimálně. Největší měrou se podílí okres Karlovy Vary (44,4%), nejmenší zastoupení má okres Sokolov (27,7%).